VIŠJA STROKOVNA ŠOLA ACADEMIA

MARIBOR

UKREPI IN NAPAKE PRI IZVAJANJU NALOG VARNOSTNEGA OSEBJA

Kandidatka: Jožica Zorman

Vrsta študija: študentka izrednega študija

Študijski program: Varovanje

Mentor predavatelj: Jože Peterka, mag. upr. ved

Mentor v podjetju: Milan Vačovnik, var. menedžer

Lektorica: Polona Otoničar Pajk, univ. dipl. ped. in prof. slov.

Maribor, 2016

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA

Podpisana Jožica Zorman sem avtorica diplomskega dela z naslovom Ukrepi in napake pri izvajanju nalog varnostnega osebja, ki sem ga napisala pod mentorstvom Jožeta Peterke, mag. upr. ved, in Milana Vačovnika, var. menedžerja.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je predloženo delo izključno rezultat mojega dela,
- sem poskrbel/a, da so dela in mnenja drugih avtorjev, ki jih uporabljam v predloženi nalogi, navedena oz. citirana skladno s pravili Višje strokovne šole Academia Maribor,
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del oz. misli, kot moje lastne kaznivo po Zakonu o avtorski in sorodnih pravicah (Ur. l. RS 16/07 – uradno prečiščeno besedilo, 68/08, 110/2013 in 56/2015); (v nadaljevanju ZASP), prekršek pa podleže tudi ukrepom Višje strokovne šole Academia Maribor skladno z njenimi pravili,
- skladno z 32.a členom ZASP dovoljujem Višji strokovni šoli Academia Maribor objavo diplomskega dela na spletnem portalu šole.

Maribor, december 2016 Podpis študenta:

ZAHVALA

Zahvaljujem se ravnateljici, mag. Majdi Kralj, za projekt 2 za 1 oziroma štipendijski sklad, s katerima je marsikateremu študentu omogočila pot do želenega cilja. Zahvala tudi celotnemu kolektivu Višje strokovne šole Academia za lepe izkušnje, motivacijo, razumevanje in veliko novopridobljenega znanja.

Posebno zahvalo za mentorstvo izrekam Jožetu Peterki, mag. upr. ved, in Milanu Vačovniku, var. menedžerju, za čas, pomoč, nasvete in usmeritve pri izdelavi diplomskega dela.

Zahvala tudi mag. Srečku Jarcu in predsedniku Branku Slaku z Zbornice za razvoj slovenskega zasebnega varovanja za posredovano literaturo in podatke, ki so imeli velik vpliv na zaključne misli diplomskega dela.

V delovnem kolektivu se zahvaljujem vodji VNC, Milanu Vačovniku, za podporo in razumevanje za mojo občasno odsotnost v času študija ter sodelavcem in sodelavkama za strpnost in razumevanje.

Hvala tudi sošolcem in sošolkam za prijetna druženja, medsebojno pomoč in spodbujanje.

Zahvaljujem se lektorici Poloni Otoničar Pajk, univ. dipl. ped. in prof. slov., za opravljeno lekturo, dobre predloge in hiter odziv.

Iskrena zahvala pa gre moji družini in prijateljem, ki so verjeli vame in mi nudili pomoč v času študija.

Hvala Vam!

POVZETEK

Živeti v civilizirani družbi in pravni državi pomeni za posameznika neko normativno obnašanje – dostojno vedenje in strpnost do drugače mislečih ter delati dobro v zameno za urejen in varen način življenja. Zaradi določenih posameznikov, ki ne upoštevajo normativne ureditve in katerih poslanstvo je delati zlo, je seveda nastala tudi potreba po tem, da se jim z različnimi represivnimi organi vsili normativno obnašanje ter se jih tako odvrača od škodljivih dejanj.

Posamezniku, ki občuti kakršnokoli ogrožanje, je po normativni ureditvi v Republiki Sloveniji omogočena tudi dodatna možnost varnosti v obliki zasebnega varovanja, kjer varnostno osebje z izvajanjem določenih nalog in ukrepov skrbi za red in dostojno obnašanje družbe na določenem območju, odvrača različne nevarnosti ter varuje življenje, dobrine in potrebe posameznika.

Izvajanje nalog in ukrepov varnostnega osebja je ena izmed najranljivejših tem na področju zasebnega varovanja, saj varnostnik z njimi posega v človekove pravice in temeljne svoboščine. Zato je izredno pomembno, da vsak varnostnik deluje profesionalno, da je predhodno seznanjen z različnimi dejavniki, ki mu bodo oteževali delo, ter da se zaveda svojega poslanstva pa tudi posledic in sankcij ob kršitvi.

Diplomsko delo temelji predvsem na predpostavki napak in posledic, do katerih lahko privede varnostnikovo neprofesionalno ravnanje ob izvajanju ukrepov in nalog, določenih z Zakonom za zasebno varovanje, kadar se varnostnik znajde v nepredvidljivi situaciji ali ravna samovoljno. Vsaka nepredvidljiva situacija, na katero varnostno osebje ni pripravljeno in nima vpliva, pomeni presenečenje – varnostnik pa si ne more in ne sme privoščiti, da bi ga karkoli presenetilo, saj to lahko pomeni kršitev človekovih pravic in svoboščin v obliki majhnih napak, telesnih poškodb ali celo izgube življenja, v najhujših primerih pa tudi katastrofalne posledice za družbo.

Da bi bil pri izvajanju nalog in ukrepov varnostnika dosežen namen učinkovitega varovanja, je treba z informacijami o delu varnostnega osebja seznaniti tudi posameznika; kako se obnašati na varovanem območju in v postopku, kako postopati v primeru kršitve ter kakšnih sankcij je lahko deležna oseba v postopku, ki ne upošteva navodil in nasprotuje ukrepu varnostnika.

Ključne besede: zasebno varovanje, ukrepi in naloge varnostnika, napake varnostnika, sankcije, človekove pravice

ABSTRACT

MEASURES AND MISTAKES IN THE IMPLEMENTATION OF TASKS BY THE PRIVATE SECURITY STAFF

Living in a civilized society and a lawful state means that an individual has to adopt normative behaviour, i.e. decent behaviour and tolerance for people who think differently, and do good in order to live an orderly and safe life. However, certain individuals, who do not respect the regulatory framework and whose mission is to do evil, have caused the need to engage law enforcement bodies who would make such individuals accept the normative behaviour and prevent them from doing harmful acts.

To an individual who feels any kind of threat, the regulatory framework of the Republic of Slovenia enabled an additional possibility of security in the form of private security where the private security staff, by performing certain tasks and actions, is responsible for decent behaviour in the society in the respective area, for repelling various threats and protecting life, goods and needs of an individual.

Implementation of tasks and actions of the security staff is one of the most sensitive issues in the field of private security, because the private security officer here deals with human rights and fundamental freedoms. For this reason it is of great importance that each private security officer acts professionally, is previously informed on various factors that could make his work more difficult and that he is aware of his mission as well as of the consequences and sanctions in the case of infringement.

The final examination paper is based primarily on the assumption of mistakes and consequences that could result from the private security officer's unprofessional conduct on the implementation of measures and tasks defined by the Private Security Act, when the private security officer faces an unpredictable situation or acts arbitrarily. Each unpredictable situation for which the security staff has not been prepared and has no influence upon, means a surprise – however, a private security officer cannot and must not allow himself to be surprised by anything, since it could cause the violation of human rights and freedoms in the form of small defects, body injuries or even the loss of life and in the worst cases catastrophic consequences for the society.

In order to reach the purpose of efficient security during the implementation of the tasks and actions of a private security officer, citizens should also be informed about the work of the

private security staff; how to behave in the secured area and during the process, how to proceed in case of the infringement and what sanctions can be exercised against a person involved in the process who does not comply with the instructions and rejects the measure taken by the private security officer.

Keywords: private security, measures and tasks of private security, mistakes of security guard, sanctions, human rights

KAZALO VSEBINE

1 UVOD 11

1.1 Opis področja in opredelitev problema 11

1.2 Namen, cilji in osnovne trditve 12

1.3 Predpostavke in omejitve 12

1.4 Uporabljene raziskovalne metode 13

2 ZASEBNO VAROVANJE 14

2.1 Zakon o zasebnem varovanju 15

2.1.1 Službena izkaznica 18

3 UKREPI IN NALOGE VARNOSTNEGA OSEBJA 19

3.1 Opozorilo 20

3.2 Ustna odredba 21

3.3 Ugotavljanje istovetnosti 21

3.4 Površinski pregled 21

3.5 Preprečitev vstopa na varovano območje 23

3.6 Zadržanje osebe 24

3.7 Uporaba fizične sile 25

3.8 Uporaba sredstev za vklepanje in vezanje 26

4 UPORABA DRUGIH SREDSTEV 27

4.1 Plinski razpršilec 27

4.2 Službeni pes 27

4.3 Nošenje in uporaba orožja 28

5 POMEMBNI DEJAVNIKI PRI IZVEDBI UKREPOV 29

5.1 Načela 29

5.2 Okoliščine 30

5.3 Komunikacija in osnove poslovnega bontona 30

5.4 Opredelitev postopka 31

5.5 Oprema varnostnika 32

5.6 Kompetence varnostnika 32

5.7 Etični kodeks zasebnega varovanja 33

5.8 Odziv oseb v postopku 34

5.9 Dokumentacija 35

5.9.1 Načrt varovanja 35

5.9.2 Ocena ogroženosti ... 36
5.9.3 Poročila ... 36
5.10 OBVEŠČANJE POLICIJE ... 37
6 NAPAKE PRI IZVEDBI UKREPOV ... 39
6.1 OPOZORILO ... 40
6.2 USTNA ODREDBA ... 41
6.3 UGOTAVLJANJE ISTOVETNOSTI ... 42
6.4 POVRŠINSKI PREGLED ... 43
6.5 PREPREČITEV VSTOPA NA VAROVANO OBMOČJE ... 46
6.6 ZADRŽANJE OSEBE ... 47
6.7 UPORABA FIZIČNE SILE ... 49
6.8 UPORABA SREDSTEV ZA VKLEPANJE IN VEZANJE ... 51
6.9 UPORABA DRUGIH SREDSTEV ... 53
6.9.1 Plinski razpršilec ... 53
6.9.2 Službeni pes ... 54
6.9.3 Nošenje in uporaba strelnega orožja ... 55
7 ČLOVEKOVE PRAVICE IN TEMELJNE SVOBOŠČINE ... 58
8 SANKCIJE ... 59
8.1 DISCIPLINSKI POSTOPEK ... 60
8.2 KAZENSKI POSTOPEK ... 60
8.3 CIVILNOPRAVNI POSTOPEK ... 60
9 VARSTVO PRAVIC POSAMEZNIKA ... 62
10 SKLEP ... 63
11 VIRI, LITERATURA ... 65

KAZALO SLIK

SLIKA 1: SKLOPI VAROVANJA ... 14
SLIKA 2:VARNOSTNI TRIKOTNIK ... 19

KAZALO TABEL

TABELA 1: PRIKAZ OBLIK VAROVANJA IN ŠTEVILA RAZPOLOŽLJIVIH UKREPOV PO ZZVO IZ LETA 1994 ... 16
TABELA 2: PRIKAZ OBLIK VAROVANJA IN ŠTEVILA RAZPOLOŽLJIVIH UKREPOV PO ZZASV IZ LETA 2003 ... 16

TABELA 3: PRIKAZ OBLIK VAROVANJA IN ŠTEVILA RAZPOLOŽLJIVIH UKREPOV PO ZZASV-1 IZ LETA 2011 17
TABELA 4: PRIKAZ PRAVILNEGA POSTOPKA OPOZORILA 40
TABELA 5: PRIKAZ PRAVILNEGA POSTOPKA USTNE ODREDBE 41
TABELA 6: PRIKAZ PRAVILNEGA POSTOPKA UGOTAVLJANJA ISTOVETNOSTI 42
TABELA 7: PRIKAZ PRAVILNEGA POSTOPKA POVRŠINSKEGA PREGLEDA 44
TABELA 8: PRIKAZ PRAVILNEGA POSTOPKA PREPREČITVE VSTOPA NA VAROVANO OBMOČJE 46
TABELA 9: PRIKAZ PRAVILNEGA POSTOPKA ZADRŽANJA OSEBE 48
TABELA 10: PRIKAZ PRAVILNEGA POSTOPKA UPORABE FIZIČNE SILE 50
TABELA 11: PRIKAZ PRAVILNEGA POSTOPKA PRI UPORABI SREDSTEV ZA VKLEPANJE IN VEZANJE 52
TABELA 12: PRIKAZ PRAVILNEGA POSTOPKA PRI UPORABI PLINSKEGA RAZPRŠILCA 54
TABELA 13: PRIKAZ PRAVILNEGA POSTOPKA PRI UPORABI SLUŽBENEGA PSA 55
TABELA 14: PRIKAZ PRAVILNEGA POSTOPKA PRI UPORABI STRELNEGA OROŽJA 56

KAZALO GRAFIKONOV

GRAFIKON 1: ŠTEVILO UKREPOV POLICIJE PO ZZASV-1 ZOPER OSEBE V LETIH 2011–2015 34
GRAFIKON 2: ŠTEVILO UKREPOV VARNOSTNEGA OSEBJA PO ZZASV-1 Z OBVEZNIM OBVEŠČANJEM POLICIJE 38
GRAFIKON 3: ŠTEVILO TELESNIH POŠKODB V LETIH 2011–2015 39

1 UVOD

Varnost je temeljna potreba vsakega človeka za zdrav razvoj osebnosti in sobivanja v družbi. Vsak človek nujno potrebuje občutek varnosti, kajti če ga nima, se počuti ogroženega, nemočnega in prestrašenega ter ne more normalno funkcionirati kot posameznik, še manj pa v družbi.

Kot edinstveno bitje vsak posameznik občutek varnosti pojmuje po lastni presoji – nekdo bo občutek varnosti pojmoval kot duševni mir, brezskrbno gibanje v okolju, varnost materialnih dobrin in potreb … Vsem pa nam je skupna potreba po varnem življenju.

V preteklosti je človek nagonsko varoval svoje življenje, življenje bližnjih in bivališče na način, ki se mu je takrat zdel najprimernejši. Z razvojem civilizacije in tehnologije ter pridobivanjem na vrednosti lastnine človek ni več čutil potrebe samo po varovanju golega življenja in bivališča, ampak tudi po varovanju svojih dobrin – premoženja.

Iz načela »zob za zob«, »oko za oko« in »kri za kri«, ki je bilo uporabljeno v zgodnjem civilizacijskem obdobju, sta se do danes razvili civilna družba in pravna država, v kateri človekove pravice in temeljne svoboščine varuje država s svojimi organi (Pečar, 1992).

Hiter razvoj tehnologije, visok delež lastnine posameznikov in družb ter na drugi strani revščina, socialna kriza in porast kriminalnih dejanj so v posamezniku in družbi zbudili potrebo, da si poleg varnosti, ki jo do določene meje zagotavlja država, zagotovijo še varovanje po svoji meri. Pri tem so svojo vlogo odigrale zasebne varnostne službe, ki so na podlagi zahtev in povpraševanja na področju zagotavljanja varnosti ponudile družbam in posameznikom svoje usluge v obliki zasebnega varovanja.

Poslanstvo zasebnega varovanja je zagotavljanje varnosti ljudi in premoženja z zaposlenim osebjem – varnostniki – ter različnimi tehničnimi in mehanskimi sredstvi pred raznimi grožnjami človeške zlobe ter drugimi povzročitelji nevarnosti in škode.

1.1 Opis področja in opredelitev problema

Na področju zasebnega varovanja je izvajanje ukrepov ena izmed najranljivejših tem, saj varnostno osebje z uporabo ukrepov posega v človekove pravice in temeljne svoboščine. Zato je bistvenega pomena, da varnostno osebje natančno pozna vsak ukrep in da ga izvede strokovno, zakonito, sorazmerno in humano.

Z neprofesionalnim pristopom pri izvajanju ukrepov lahko varnostno osebje pri osebi v postopku izzove različne reakcije (agresijo, napad, upiranje, strah, travme, poškodbe, itd.) in s tem povzroči, da se običajen postopek spremeni v nevarnega, zaradi česar se varnostnika posledično obravnava kot kršitelja človekovih pravic in temeljnih svoboščin, čemur lahko grozijo zelo resne sankcije.

V diplomskem delu bomo predstavili ukrepe in naloge varnostnega osebja ter predvidene napake in posledice, do katerih lahko privede neprofesionalno ravnanje varnostnega osebja.

1.2 Namen, cilji in osnovne trditve

Na podlagi Zakona o zasebnem varovanju, analize letnih poročil, statističnih podatkov, praktičnih primerov in dolgoletnih delovnih izkušenj na področju zasebnega varovanja bomo poskusili ovreči večinsko mnenje, da poklic varnostnika lahko opravlja vsak in da je to poklic, kjer niso potrebne nobene veščine, kjer se nič ne dela in ni nikakršne odgovornosti. Torej – poskusili bomo dokazati, kako zahtevno in odgovorno je delo varnostnika.

Obenem pa bomo varnostnemu osebju predstavili pomembne dejavnike, ki vplivajo na napake pri izvajanju nalog in ukrepov, kako se jim pravočasno izogniti in kakšne so lahko posledice neprofesionalnega dela.

Namen in cilj diplomskega dela pa je tudi seznaniti posameznika z delom varnostnega osebja, kako se obnašati v postopku, kako postopati v primeru kršitve ter kakšnih sankcij je lahko deležen posameznik, ki ne upošteva navodil varnostnega osebja.

1.3 Predpostavke in omejitve

Predpostavljamo, da večinsko mnenje, da je delo varnostnika nezahtevno, temelji na primerjavi dela vratarjev v podjetjih, ki so bili predhodniki varnostnikov, pa tudi na neosveščenosti, saj večina ni seznanjena z nedolžnimi napakami ter majhnimi kršitvami pri izvajanju ukrepov in nalog varnostnega osebja, ampak se javnost obvešča le v ekstremnih primerih, kadar so posledice hude telesne poškodbe ali izguba življenja.

Pri nastajanju pričujočega dela predvidevamo omejitve glede podatkovne baze, saj so statistični podatki ter letna poročila o izvedenih ukrepih varnostnega osebja in sankcijah le

približek dejanskega stanja zasebnovarnostnih subjektov, kajti ti niso dolžni poročati pristojnemu organu o vsakem ukrepu in vseh internih sankcijah varnostnega osebja.

1.4 Uporabljene raziskovalne metode

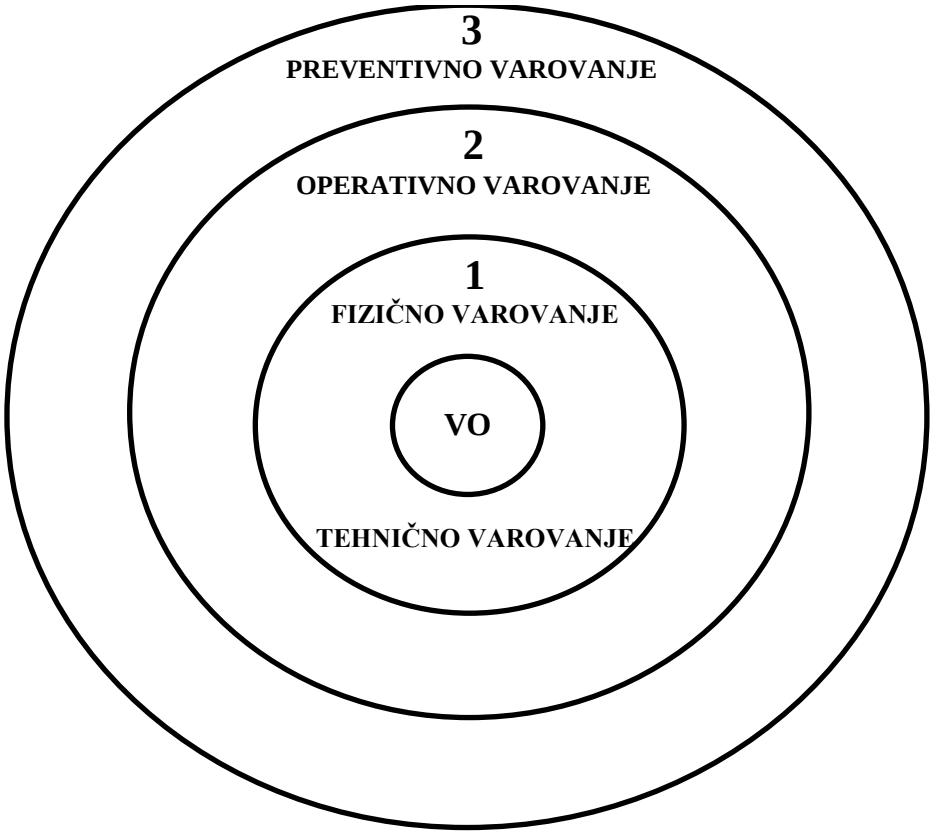
Pri raziskovanju v okviru diplomske naloge bomo uporabili opisno oziroma deskriptivno metodo s študijo domače in tuje literature. Za raziskovalno orodje bomo uporabili letna poročila, lastna opažanja in izkušnje iz prakse zasebnega varovanja ter statistične podatke o izvedenih ukrepih varnostnega osebja.
Pridobljeni podatki bodo grafično predstavljeni.

2 ZASEBNO VAROVANJE

Zasebno varovanje lahko opredelimo kot gospodarsko dejavnost, ki je ne zagotavlja država, ampak je na voljo državljanom na podlagi sklenjenega pogodbenega razmerja in plačila. Je tudi regulirana dejavnost, saj jo država regulira zaradi javnega interesa (Jarc, 2016).

Zasebno varovanje pomeni za posameznika in družbo neko vrsto ugodja in zaščite ter zadovoljstva, ki si ga lahko privošči tisti, ki ima razpoložljiva sredstva za takšne usluge.
Interes naročnika, ki se odloči za zasebno varovanje, je, da za svoje plačilo prejme maksimalno kvalitetne usluge. Zato so za varovanje oseb ali/in objektov pomembni posamezni sklopi varovanja, ki sestavljajo celoto maksimalno učinkovitega varovanja.

Sklopi učinkovitega varovanja se delijo po oblikah na:
1. fizično varovanje z varnostniki in tehnično varovanje s tehničnimi sredstvi,
2. operativno varovanje – koordiniranje ukrepov varovanja in sodelovanje z vodjo varovanja,
3. preventivno varovanje – ugotavljanje pojavov in dogodkov (Peterka, 2015).



Slika 1: Sklopi varovanja

Vir: (Peterka, 2015)

2.1 Zakon o zasebnem varovanju

Zasebno varovanje je z razvojem civilizacije in ureditvijo pravne države dobilo nov pomen – se uzakonilo, kar pomeni, da posameznik ne more več samovoljno varovati življenja in premoženja, ampak je zakonsko določeno, kdo lahko varuje in na kakšen način se varuje.

Republika Slovenija je pravna država. Varnost opredeljuje kot človekovo pravico v 34. členu Ustave RS (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121, 140, 143, 47/13 – UZ148 in 47/13 – UZ90, 97, 99), ki se glasi: »Vsakdo ima pravico do osebnega dostojanstva in varnosti.«

Za zagotavljanje varnosti ima država vzpostavljen sistem nacionalne varnosti, ki jo sestavljajo obrambni sistem, sistem notranje varnosti in sistem zaščite in reševanja. Policija v sistemu notranje varnosti ima kot represivni organ največ pooblastil, s katerimi lahko posega v človekove pravice ali temeljne svoboščine, in lahko posameznika varuje le do določene meje. Ker država ne more posamezniku zagotoviti celovite varnosti, k sistemu notranje varnosti prispeva velik delež dejavnost zasebnega varovanja, ki je posamezniku na voljo proti plačilu (Jarc, 2016).

Država, ki skrbi za javno varnost s policijo in drugimi državnimi organi, je s sistemsko ureditvijo zasebnega varovanja uredila varovanje tam, kjer ga sama ne more zagotoviti učinkovito, ter s tem prepustila zasebnemu varovanju nekatere policijske naloge (Jarc, 2016).

Zasebno varovanje je tako opredeljeno na fizično in tehnično varovanje. Kot fizično varovanje se pojmuje varovanje oseb in premoženja pred poškodovanjem, uničenjem ali kakšno drugo obliko škodljivega delovanja z varnostniki. Pomen tehničnega varovanja je varovanje s tehničnimi sredstvi in napravami, ki morajo ustrezati predpisanim standardom (Čas, 1995).

Zasebno varovanje je bilo z zakonom prvič urejeno le dobri dve desetletji nazaj. Vse do danes je zakon doživel več normativnih in sistemskih sprememb:

1. leta 1994 je bil sprejet Zakon o zasebnem varovanju in o obveznem organiziranju službe varovanja (v nadaljevanju ZZVO),
2. leta 2003 spremenjen in dopolnjen Zakon o varovanju (v nadaljevanju ZZasV),
3. leta 2011 pa spremenjen in dopolnjen Zakon o zasebnem varovanju (v nadaljevanju ZZasV-1) (Grilc, 2014).

Če se osredotočimo samo na oblike varovanja in ukrepe varnostnikov, opazimo bistvene spremembe, katerih razlog je bil hiter razvoj zasebnega varovanja zaradi zahtev in pričakovanj sodobne družbe ter vpliva odmevnih dogodkov in posledic.

Tabela 1: Prikaz oblik varovanja in števila razpoložljivih ukrepov po ZZVO iz leta 1994

OBLIKE VAROVANJA (3. člen)	PRAVICE IN DOLŽNOSTI VARNOSTNIKA (17. člen)
1. fizično varovanje 2. tehnično varovanje	1. opozorilo 2. preprečitev vstopa oziroma dostopa 3. zadržanje osebe 4. preprečitev vstopa ali izstopa 5. uporaba najmilejše sile

Vir: (Zakon o zasebnem varovanju in o obveznem organiziranju službe varovanja – ZZVO, 1994)

Leta 1994 je Zakon o zasebnem varovanju in o obveznem organiziranju službe varovanja v 3. členu (Uradni list RS, št. 32/1994 z dne 10. 6. 1994) delil zasebno varovanje na fizično in tehnično varovanje, pri katerem je varnostnik po 17. členu lahko uporabljal pet ukrepov.

Tabela 2: Prikaz oblik varovanja in števila razpoložljivih ukrepov po ZZasV iz leta 2003

OBLIKE VAROVANJA IN LICENCE (5. člen)	UKREPI VARNOSTNIKA (43. člen)
1. varovanje oseb 2. varovanje premoženja 3. prevoz in varovanje denarja ter drugih vrednostnih pošiljk 4. varovanje javnih zbiranj 5. upravljanje z VNC 6. načrtovanje in izvajanje varnostnih sistemov	1. opozorilo 2. ugotavljanje istovetnosti 3. površinski pregled 4. preprečitev vstopa ali izstopa 5. zahteva 6. zadržanje osebe 7. uporaba sredstev za vklepanje 8. uporaba fizične sile 9. uporaba video nadzornih sistemov

Vir: (Zakon o zasebnem varovanju – ZZasV, 2003)

Zakon o zasebnem varovanju (Uradni list RS, št. 126/2003, v nadaljevanju: ZZasV) je z letom 2003 razčlenil – odpravil fizično in tehnično obliko varovanja ter določil šest različnih oblik licenc in devet ukrepov varnostnika.

Pri ukrepu zadržanja v skladu z načelom sorazmernosti je ZZasV omejil zadržanje osebe v postopku na maksimalno dve uri. Na podlagi tega zakona se je področje zasebnega varovanja celovito prilagodilo evropski zakonodaji.

Določene so bile različne kategorije varnostnega osebja, uvedeno obvezno usposabljanje varnostnega osebja pred nastopom dela ter vzpostavljen inšpekcijski nadzor nad zakonitostjo zasebnega varovanja.

Tabela 3: Prikaz oblik varovanja in števila razpoložljivih ukrepov po ZZasV-1 iz leta 2011

OBLIKE VAROVANJA IN LICENCE (4. člen)	UKREPI VARNOSTNIKA (45. člen)
1. varovanje ljudi in premoženja 2. varovanje oseb 3. prevoz in varovanje gotovine ter drugih vrednostnih pošiljk 4. varovanje javnih zbiranj 5. upravljanje z VNC 6. načrtovanje sistemov tehničnega varovanja 7. izvajanje sistemov tehničnega varovanja	1. opozorilo 2. ustna odredba 3. ugotavljanje istovetnosti 4. površinski pregled 5. preprečitev vstopa oz. izstopa z varovanega območja 6. zadržanje osebe 7. uporaba fizične sile 8. uporaba sredstev za vklepanje in vezanje **UPORABA DRUGIH SREDSTEV:** • plinski razpršilec • službeni pes • orožje

Vir: (Zakon o zasebnem varovanju – ZZasV-1, 2011)

Zakon o zasebnem varovanju (Uradni list RS, št. 17/2011, v nadaljevanju ZZasV-1) je leta 2011 prinesel bistvene novosti. Uvedena je bila dodatna licenca za prireditve v gostinskih lokalih in določena so bila načela uporabe ukrepov varnostnika. ZZasV-1 je razširil pooblastila in varnostnemu osebju omogočil še dodatni ukrep uporabe sredstev za vklepanje in vezanje ter uporabo treh drugih sredstev: plinskega razpršilca, službenega psa in orožja.

Pomembno je tudi omeniti, da je z 59. členom ZZasV-1 bilo uvedeno varstvo pravic posameznika, kar pomeni, da ima posameznik pravico do pritožbe, če meni, da so mu bile kršene pravice ali svoboščine pri izvajanju ukrepov varnostnika.

2.1.1 Službena izkaznica

Varnostno osebje, ki izvaja naloge in ukrepe na varovanem območju, mora po ZZasV-1 posedovati službeno izkaznico. Na podlagi zahteve mora varnostnik službeno izkaznico pokazati osebi v postopku in ob izvajanju inšpekcijskega ter notranjega nadzora.

Službena izkaznica je krovni dokument, s katerim varnostno osebje izkazuje upravičenost izvajanja ukrepov in neposredno opravljanje nalog na področju zasebnega varovanja. Na sprednji strani so navedeni podatki: ime dokumenta, slika imetnika, naziv delovnega mesta, ime in priimek imetnika, številka izkaznice, kdaj je bila izdana in kdo jo je izdal. Na hrbtni strani pa se nahaja opis ukrepov, ki jih imetnik lahko izvaja na podlagi 45. člena ZZasV-1.

Splošni pogoji za pridobitev službene izkaznice so navedeni v 32. členu ZZasV-1, in sicer:

- oseba mora biti stara najmanj 18 let,
- imeti mora državljanstvo države članice EU, Evropskega gospodarskega prostora ali Švicarske konfederacije,
- biti mora strokovno usposobljena glede na vrsto del, ki jih bo opravljala,
- biti mora varnostno preverjena in ne sme imeti varnostnih zadržkov,
- v obdobju zadnjih dveh let ji ni smela biti odvzeta službena izkaznica zaradi kršitev tega zakona,
- imeti mora zdravstveno in psihično sposobnost glede na vrsto del, ki jih bo opravljala,
- aktivno mora obvladati slovenski jezik.

3 UKREPI IN NALOGE VARNOSTNEGA OSEBJA

Ukrepi varnostnega osebja so fizična dejanja pri opravljanju nalog zasebnega varovanja, ki jih določa 45. člen ZZasV-1 kot pravico, da varnostnik sme ukrepati v delovnem času na varovanem območju, v izrednih razmerah pa tudi izven varovanega območja: kadar je ogroženo življenje, osebna varnost ali premoženje oz. če je kršen red ali javni red.

Ukrepi varnostnega osebja so povzeti iz nekaterih nalog in opredelitev dolžnosti policije, vendar moramo upoštevati dejstvo, da varnostnik ima **pravico** ukrepati, policistu pa je to **dolžnost.**

Pri izvajanju ukrepov in nalog je izrednega pomena, da varnostnik upošteva načela, pozna zakonska določila, razume pogoje za uporabo ukrepov, je seznanjen z odgovornostjo zaradi nezakonitega ukrepanja ter prvotno poskrbi za svojo varnost in varnost ljudi (Jarc, 2016).

Kadar sta v praksi prisotna dva varnostnika, je najučinkovitejša in najvarnejša izvedba ukrepa s postavitvijo varnostnega trikotnika, kar pomeni, da se varnostnika postavita pred osebo v postopku in tako skupaj predstavljajo varnostni trikotnik.



Slika 2: Varnostni trikotnik

Vir: (Jarc, 2016)

Naloge in ukrepi varnostnega osebja sodijo v fizično obliko varovanja, kjer varnostnik neposredno pri svojem delu varuje osebe, objekte – določeno območje, nadzira vstope in izstope na varovano območje, preverja istovetnost vstopajočih ter pogoje za vstop, preprečuje kršitev reda, javnega reda in kaznivih dejanj na varovanem območju, izvaja obhode in določila hišnega reda, površinski pregled vstopajočih, receptorska dela, opravlja intervencije ob sprožitvi alarma ali potrebni pomoči, itd. (Savski, 2015).

ZZasV-1 opredeljuje osem ukrepov in uporabo treh drugih sredstev, ki jih sme varnostnik uporabiti pri opravljanju nalog zasebnega varovanja, in določa, kdaj oziroma pod kakšnimi pogoji sme varnostnik ukrepati. Pri tem pa mora osebo v postopku vedno predhodno opozoriti na stopnjevanje ukrepov in posledice, ki bodo sledile, v kolikor ne bo upoštevala pravil na varovanem območju.

Pri izvajanju nalog varnostnik ukrepe stopnjuje od najmilejšega do tistega z najhujšimi posledicami, pri tem pa mora razlog vedno predstavljati zakonska podlaga.

3.1 Opozorilo

46. člen ZZasV-1 se glasi:

»*Varnostnik sme opozoriti osebo na okoliščine in ravnanje, ki pomeni ali bi pomenilo kršitev reda ali javnega reda na varovanem območju.«*

Opozorilo je najmilejši in največkrat uporabljen ukrep pri opravljanju nalog zasebnega varovanja, kjer varnostnik osebe opozarja pred kršitvijo, kadar do kršitve še ni prišlo, okoliščine pa nakazujejo, da bo oseba v postopku kršila določena pravila na varovanem območju s svojim ravnanjem. Varnostnik lahko osebo opozori ustno – ji poda jasna navodila, kaj naj naredi oziroma česa naj ne bi, da ne bo prišlo do kršitve. Lahko pa opozorilo izvede tudi v obliki telesne reakcije – npr. osebi nakaže smer ali hitrost gibanja z roko, odkimavanjem ali prikimavanjem.

3.2 Ustna odredba

47. člen ZZasV-1 se glasi:

»Varnostnik sme osebi, ki s svojim ravnanjem krši red ali javni red na varovanem območju, ogroža premoženje, osebno varnost ali življenje ljudi, izreči ustno navodilo ali zahtevo, da s kršitvijo ali ogrožanjem takoj preneha ali da zapusti varovano območje.«

Ustna odredba je sicer podobna ukrepu opozorila, a razlika je v tem, da je do kršitve že prišlo in varnostnik pri tem ne daje navodil osebi, česa naj ne bi naredila, ampak sme od osebe zahtevati, da z neprimernim ravnanjem takoj preneha ali zapusti varovano območje. Pri tem ukrepu je pomembno predvsem, da varnostnik osebo opozori, kakšne bodo posledice, če ukrepa ne bo upoštevala.

Ta ukrep je, poleg opozorila, največkrat uporabljen prav zaradi tega, ker oseba v postopku ne upošteva navodil varnostnika ali pa z njimi ni bila pravočasno seznanjena.

3.3 Ugotavljanje istovetnosti

48. člen ZZasV-1 se glasi:

»Varnostnik sme ugotoviti istovetnost osebe na varovanem območju, kadar je to potrebno za varnost ljudi in premoženja ali oseb, ki jih varuje, ali če tako določa red na varovanem območju.«

Po ZZasV-1 ugotavljanje istovetnosti varnostnik običajno opravlja v sklopu nalog na varovanem območju, če tako določa red na varovanem območju ali če takšna pravila varovanja določi naročnik varnostnih storitev in pomeni, da se ugotavljanje istovetnosti izvaja obvezno. Ugotavljanje istovetnosti pa se lahko izvaja tudi v fakultativni obliki – zaradi različnih razlogov, kadar je to potrebno za varnost ljudi, premoženja ali oseb, ki jih varuje.

3.4 Površinski pregled

49. člen ZZasV-1 se glasi:

»(1) Varnostnik sme površinsko pregledati vrhnja oblačila, notranjost vozila, tovor in prtljago osebe na varovanem območju, če je to potrebno za varnost ljudi in premoženja ali za varnost osebe, ki jo varuje, ali če tako določa red na varovanem območju in če oseba s tem soglaša.

(2) Ne glede na prejšnji odstavek varnostnik lahko opravi površinski pregled tudi brez soglasja osebe, če obstaja nevarnost napada ali samopoškodovanja, kadar so podani pogoji za zadržanje osebe iz 51. člena tega zakona.

(3) Površinski pregled se opravlja neposredno ali s tehničnimi sredstvi.

(4) Varnostnik zadrži najdene predmete, ki bi se lahko uporabili za napad ali samopoškodovanje, predmete kaznivega dejanja ali prekrška, kot tudi predmete in snovi, ki jih na podlagi zakona ali reda na varovanem območju ni dovoljeno imeti v posesti. Če je najdeno orožje, nevaren predmet ali nevarna snov predmet kaznivega dejanja, za katero se storilec preganja po uradni dolžnosti, ali predmet prekrška, mora te predmete izročiti policiji. Druge predmete po prenehanju razlogov za zadržanje vrne osebi, pri kateri so bili najdeni.«

Površinski pregled je zahtevnejši ukrep, saj se pri tem iščejo nevarni in prepovedani predmeti ter snovi. Predvsem kadar se opravlja površinski pregled ročno – brez tehničnih sredstev –, je zelo pomembno, da se ta izvede nadvse profesionalno in strokovno, saj gre tukaj za telesni stik varnostnika in osebe v postopku in hitro se lahko zgodi, da neprimeren postopek privede varnostnika do kršitve telesne nedotakljivosti osebe. Pri tem ukrepu sta zelo pomembni varnostnikova vizualna sposobnost ocenjevanja spola in privolitev stranke. Stranka ima pred vstopom na varovano območje pravico odkloniti pregled, vendar to zanjo pomeni, da ne more vstopiti na varovano območje. Izjemoma pa stranka ne more odločati o pregledu – pregled se opravi brez soglasja osebe – takrat, kadar obstaja verjetnost samopoškodovanja ali napada. Če se oseba pri pregledu vztrajno brani in noče sodelovati, je varnostnik dolžan o tem obvestiti policijo in zadržati osebo do njenega prihoda, da ta prevzame postopek in opravi pregled. Prav tako to velja tudi za osebo, ki zapušča varovano območje in je bila zalotena v okoliščinah, ki kažejo na kaznivo dejanje, za katero se storilec preganja po uradni dolžnosti, in ne soglaša s pregledom.

Površinski pregled se najpogosteje izvaja na območju letališč, sodišč in ob raznih prireditvah, kjer se po navodilu naročnika oziroma reda na varovanem območju opravlja količina pregledov na določeno število oseb ali po ZZasV-1, če je ta potreben za varnost ljudi in premoženja ali osebe, ki se varuje.

Varnostnik mora vedno upoštevati dejstvo, da je treba pri osebi, ki je bila že pregledana in je zapustila varovano območje ter se vrača nazaj, ob vstopu na varovano območje vedno znova

opraviti pregled, saj obstaja verjetnost vnosa prepovedanih ali nevarnih predmetov oziroma snovi.

Pri pomenu nevarnih predmetov se varnostnik lahko hitro znajde v dilemi, saj z malo domišljije lahko smatra, da so osnovni – osebni predmeti osebe v postopku nevarni, kar lahko ugotovimo, že če vzamemo za primer samo vezalke, pas, običajno kovinsko pisalo, vžigalnik, kravato, pilico za nohte, itd. Zato mora varnostnik pri najdbi takšnih in podobnih predmetov uporabiti zdrav razum in ločiti, kdaj res obstaja nevarnost, da bi oseba z določenim predmetom ali snovjo ogrozila svojo varnost, varnost drugih ljudi in varnost premoženja, in kdaj ne.

Za površinski pregled na varovanem območju je treba obvezno določiti prostor za izvajanje, osebo pred postopkom seznaniti z razlogi izvedbe ter jo zaprositi za dovoljenje. Praviloma površinski pregled opravljajo osebe istega spola, razen takrat, kadar je to nujno potrebno in ga ni mogoče odložiti ali če se opravlja s tehničnimi sredstvi. Če oseba odkloni površinski pregled, ga varnostnik ne sme opraviti, razen če obstaja nevarnost napada, samopoškodovanja in obstajajo razlogi zadržanja (Jarc, 2016).

3.5 Preprečitev vstopa na varovano območje

50. člen ZZasV-1 se glasi:

»Varnostnik sme osebi preprečiti vstop na varovano območje:

- *če ne soglaša s površinskim pregledom;*
- *če pri površinskem pregledu najde predmete iz četrtega odstavka 49. člena tega zakona;*
- *če nasprotuje ugotavljanju njene istovetnosti ali istovetnosti ni mogoče ugotoviti;*
- *če ne upošteva reda na varovanem območju ali javnega reda ali*
- *če je to potrebno zaradi preprečitve neposrednega ogrožanja ljudi in premoženja na varovanem območju.«*

Kadar oseba pri vstopu ne dovoli varnostnega pregleda ali varnostnik pri varnostnem pregledu najde predmete ali snovi, ki so prepovedani na varovanem območju, oziroma obstaja verjetnost, da oseba z določenimi predmeti oziroma snovmi lahko ogrozi lastno varnost, varnost ljudi in premoženja, ji varnostnik sme po ZZasV-1 preprečiti vstop na varovano območje, glede na okoliščine pa tudi zaseči prepovedane in nevarne predmete ali snovi in

osebo zadržati do prihoda policije ter slednji nevarne ali prepovedane predmete ali snovi predati.

Prav tako sme varnostnik po ZZasV-1 osebi preprečiti vstop na varovano območje, če ne more ugotoviti istovetnosti osebe, če slednja nasprotuje ugotavljanju, če oseba krši red na varovanem območju ali javni red in če varnostnik oceni, da je preprečitev vstopa osebi potrebna zaradi neposrednega ogrožanja ljudi in premoženja na varovanem območju.

Preprečitev vstopa na varovano območje lahko varnostnik izvede kot najmilejši ukrep v obliki opozorila, ustne odredbe ali mehanske zapore. Kadar oseba ne sodeluje pri izvedbi najmilejšega ukrepa, lahko varnostnik ukrep stopnjuje in uporabi tudi fizično silo za dosego zakonitega cilja.

3.6 Zadržanje osebe

51. člen ZZasV-1 se glasi:

»(1) Varnostnik sme zadržati osebo do prihoda policije, vendar največ dve uri:

- *če je bila zalotena v okoliščinah, ki kažejo na storitev kaznivega dejanja, za katero se storilec preganja po uradni dolžnosti;*
- *če je bila zalotena pri kršitvi reda ali javnega reda na varovanem območju in ne ravna v skladu z ukrepi varnostnika ali s silo ali grožnjo, da bo neposredno uporabila silo, ovira ali preprečuje izvedbo ukrepa varnostniku ali*
- *če oseba na varovanem območju ali pri izstopu z varovanega območja odkloni preverjanje istovetnosti ali te ni mogoče ugotoviti ali ne soglaša s površinskim pregledom vrhnjih oblačil, notranjosti vozila, tovora in prtljage.*

(2) Šteje se, da je bila oseba zalotena na varovanem območju, kadar dejanje iz prejšnjega odstavka zazna varnostnik neposredno ali s sistemom tehničnega varovanja ali kadar varnostnika obvesti posameznik, ki je osebo zalotil pri dejanju.

(3) Ne glede na določbo šestega odstavka 44. člena tega zakona lahko varnostnik zaloteno osebo neposredno zasleduje in zadrži tudi zunaj varovanega območja.

(4) O zadržanju osebe mora varnostnik takoj obvestiti policijo.«

O zadržanju osebe govorimo takrat, kadar varnostnik osebi onemogoči prosto gibanje oziroma ji omeji svobodo gibanja. Ta ukrep je določen v ZZasV-1 in ga sme varnostnik uporabiti, če oseba ne upošteva predhodnih navodil varnostnika na varovanem območju, če nasprotuje ali

ovira izvajanje nalog in ukrepov varnostnika, če se osebo zaloti v okoliščinah, ki nakazujejo kaznivo dejanje, za katero se storilec preganja po uradni dolžnosti, če oseba krši red ali javni red na varovanem območju, če se oseba neupravičeno zadržuje na varovanem območju, če je nemogoče ugotoviti njeno istovetnost ali če ogroža lastno varnost, varnost ljudi in premoženja.

Varnostnik ukrepa na varovanem območju, izjemoma pa sta dovoljena tudi zasledovanje zalotene osebe in zadržanje te izven varovanega območja. V primeru, da varnostnik osebo zadrži, mora po ZZasV-1 o tem obveščati policijo. Zadržanje lahko traja maksimalno dve uri. V kolikor se policija v tem času ne odzove, je varnostnik dolžan ukrep zadržanja prekiniti (Jarc, 2016).

Ukrep zadržanje osebe sodi med zahtevnejše ukrepe, saj ima posameznik po 32. členu URS (Ustava Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121, 140, 143, 47/13 – UZ148 in 47/13 – UZ90, 97, 99), 2016) pravico do svobodnega gibanja, pri tem pa varnostnik z ukrepanjem zadržanja osebi krati to pravico. Zato je izrednega pomena, da je varnostnik zelo dobro strokovno podkovan in da deluje po določilih ZZasV-1.

3.7 Uporaba fizične sile

52. člen ZZasV-1 se glasi:

»Varnostnik sme uporabiti fizično silo, če drugače ne more:

- *preprečiti osebi neupravičenega vstopa na varovano območje;*
- *odstraniti osebe z varovanega območja, če se tam neupravičeno zadržuje;*
- *preprečiti neposrednega ogrožanja ljudi ali premoženja;*
- *odvrniti istočasnega protipravnega napada na sebe ali osebo, ki jo varuje, ali*
- *zadržati osebe do prihoda policije.«*

Kadar oseba neupravičeno vstopa na varovano območje ali se neupravičeno zadržuje na varovanem območju in ga ne želi zapustiti, neposredno ogroža varnost ljudi in premoženja, napade varnostnika ali varovano osebo ali je ni mogoče na milejši način zadržati do prihoda policije, sme varnostnik po ZZasV-1 zoper osebo uporabiti fizično silo v milejši ali hujši obliki.

Ukrep uporabe fizične sile mora biti v sorazmerju glede na okoliščine kršitve osebe v postopku, saj prav tukaj prihaja do raznih poškodb zaradi prekoračitve ukrepa varnostnika ali upiranja osebe v postopku.

3.8 Uporaba sredstev za vklepanje in vezanje

53. člen ZZasV-1 se glasi:

»Varnostnik sme uporabiti sredstva za vklepanje ali vezanje, če s fizično silo ne more preprečiti neposrednega ogrožanja ljudi ali premoženja, odvrniti istočasnega protipravnega napada na sebe ali osebo, ki jo varuje, ali če drugače ne more zadržati osebe do prihoda policije.«

Zoper osebo, ki neposredno ogroža varnost ljudi in premoženja, napade varovano osebo ali varnostnika ter s silo preprečuje zadržanje, sme varnostnik po ZZasV-1 uporabiti sredstva za vklepanje in vezanje, če ne more doseči zakonitega cilja s fizično silo. Uporablja jih lahko le toliko časa, dokler traja kršitev. V kolikor se oseba v postopku fizično umiri in ne kaže več znakov nasilja, ji je varnostnik dolžan v času zadržanja do prihoda policije sredstva za vklepanje in vezanje odstraniti.

Pri tem ukrepu mora biti varnostnik zelo dobro strokovno podkovan, saj lahko nepravilna namestitev sredstev za vklepanje in vezanje povzroči poškodbe osebe v postopku. Vklenjeno osebo pa mora nepretrgoma tudi nadzorovati do prihoda policije.

4 UPORABA DRUGIH SREDSTEV

Pri uporabi drugih sredstev ne gre za izvajanje ukrepov varnostnika, tako kot gre pri uporabi fizične sile ter sredstev za vklepanje in vezanje.

Vendar pa ZZasV-1 v 54., 55. in 56. členu opredeljuje tudi pravico do uporabe strelnega orožja, plinskega razpršilca in službenega psa.

4.1 Plinski razpršilec

54. člen ZZasV-1 se glasi:

»(1) Varnostnik sme uporabiti plinski razpršilec, le če ne more drugače odvrniti istočasnega protipravnega napada na sebe.
(2) Varnostniki morajo biti za uporabo plinskega razpršilca usposobljeni po programu, ki ga določi minister.«

ZZasV-1 dovoljuje varnostniku uporabo plinskega razpršilca, kadar mu grozi istočasen protipraven napad. Plinski razpršilec je ena od zaščitnih oblik varnostnega osebja, katere namen je izključno lastna varnost.

Varnostnik sme uporabiti plinski razpršilec le, če je usposobljen za uporabo plinskega razpršilca in ga poseduje kot eno od oblik osebne varnostne opreme, ki mu jo zagotavlja varnostno podjetje.

4.2 Službeni pes

55. člen ZZasV-1 se glasi:

»(1) Varnostnik sme z namenom varovanja ljudi in premoženja na varovanem območju uporabljati posebej usposobljenega službenega psa, da z vohom ali vidom zazna prisotnost oseb ali snovi. Pes mora imeti nagobčnik in mora biti na vrvici pod neposrednim nadzorom varnostnika.
(2) Varnostnik in službeni pes morata biti usposobljena po programu, ki ga določi minister.«

Službeni pes je ena od redkeje uporabljenih oblik zasebnega varovanja za namen varovanja ljudi in premoženja. Vendar je po ZZasV-1 uporaba službenega psa dovoljena izključno

za zaznavanje prisotnosti oseb ali snovi z vidom ali vohom, nikakor pa ne za osebno varnost varnostnega osebja ali kot grožnja z napadom ali ugrizi prisotnih oseb.

Za varnost ljudi, ki se nahajajo na varovanem območju, je pomembno, da je varnostnik primerno usposobljen, da je službeni pes pod nadzorom varnostnika, ima nagobčnik, je na vrvici in usposobljen za določene naloge.

4.3 Nošenje in uporaba orožja

56. člen ZZasV-1 se glasi:

»(1) Med opravljanjem nalog zasebnega varovanja sme varnostnik, razen varnostnika čuvaja, nositi strelno orožje v skladu z zakonom, ki ureja posest in nošenje orožja.
(2) Pri opravljanju nalog zasebnega varovanja sme varnostnik uporabiti strelno orožje samo, če ne more drugače:
1. zavarovati življenja ljudi ali
2. preprečiti neposrednega protipravnega napada, s katerim je ogroženo njegovo življenje ali življenje osebe, ki jo varuje.
(3) Preden varnostniki uporabijo strelno orožje, morajo, kadar okoliščine to dopuščajo, osebo, zoper katero naj bi uporabili strelno orožje, opozoriti s klicem: ›Stoj, streljal bom!‹ in opozorilnim strelom.
(4) Varnostniki, ki nosijo in uporabljajo strelno orožje, se morajo redno strokovno usposabljati v ravnanju s strelnim orožjem in njegovi uporabi.«

Strelno orožje je ena od najhujših oblik dovoljenega varovalnega sredstva po ZZasV-1, katerega varnostnik sme uporabiti samo, če ne more drugače zavarovati življenja ljudi ali če ne more drugače preprečiti neposrednega protipravnega napada, s katerim je ogroženo življenje varovane osebe ali življenje varnostnika.

Varnostnik, ki nosi orožje in je strokovno usposobljen za ravnanje z njim in njegovo uporabo, se mora zavedati dejstva, da kadar se znajde v kritični situaciji, ko bi smel uporabiti strelno orožje, da bo njegova reakcija – odločitev ga uporabiti ali ne – imela hude posledice v obliki telesne poškodbe ali izgube življenja kršitelja, varnostnika samega, ljudi ali osebe, ki jo varuje.

5 POMEMBNI DEJAVNIKI PRI IZVEDBI UKREPOV

Kako bodo izvedene naloge in uporabljeni ukrepi varnostnega osebja, je odvisno od različnih dejavnikov. Zaradi dejavnikov, kot so: načela, okoliščine, komunikacija, kompetence varnostnika, odnos do osebe v postopku in odnos osebe do varnostnika, opredelitev postopka, oprema varnostnika, ter mnogih drugih dejavnikov lahko predpostavljamo, da negativen odziv osebe v postopku ali neprofesionalno ravnanje varnostnega osebja v postopku lahko privede do majhnih napak ali grobih kršitev, katerih posledice so lahko katastrofalne tako za varnostnika kot za osebo v postopku in okolico.

5.1 Načela

Pri uporabi ukrepov je prvotnega pomena, da varnostnik pozna in upošteva načela, saj le tako lahko izvede ukrep sorazmerno, zakonito, strokovno in humano. Torej od upoštevanja načel je odvisno, kako in na kakšen način bo varnostnik uporabil ukrep, da ne bo prekoračil svojih pooblastil.

V zasebnem varovanju poznamo naslednja načela:

- **Načelo sorazmernosti**

Načelo sorazmernosti pomeni sorazmerje med kršitvijo in ukrepom. Ukrepi varnostnika morajo biti prilagojeni dejanju osebe tako, da nastanejo najmanjše škodljive posledice in da se s sorazmernim ukrepom cilj doseže zakonito (Savski, 2015).

Pri tem je pomembno, da se upošteva časovna sorazmernost – ukrep se lahko uporablja samo toliko časa, kot je nujno potrebno, dokler varnostnik ne ugotovi, da s tem ukrepom ne bo uspel doseči zastavljenega cilja, ali če ne obstajajo več razlogi za izvajanje ukrepa (Jarc, 2016).

- **Načelo zakonitosti**

V ZZasV-1 je določeno, da varnostnik sme ukrepati samo na način in tako, kot to določa zakon. Za vsak izveden ukrep mora obstajati zakonska podlaga. Torej varnostnik ne more presojati, kaj je pri izvajanju ukrepa dovoljeno in kaj ne – zanj velja načelo, da je prepovedano vse, kar ni dovoljeno z zakonom.

- **Načelo strokovnosti**

Načelo strokovnosti opredeljuje področje stroke oziroma sprejetih standardov, kar pomeni, da varnostnik mora ukrepati strokovno po predpisanih standardih. Strokovnost se pridobi na osnovi teoretičnega znanja, ta pa pogojuje, da se vse naloge izvajajo na zakonit način (Meier, 1996).

- **Načelo humanosti**

Kadar ima varnostnik opravka z določeno ranljivo skupino ljudi, kot so: otroci, starejše osebe, invalidi, itd., naj bi pri izvajanju nalog uporabljal milejše ukrepe oziroma naj ne bi uporabljal prisilnih sredstev (Savski, 2015).

5.2 Okoliščine

Na izvedbo nalog in ukrepov varnostnega osebja vplivajo različni dejavniki oziroma okoliščine. Pri tem je zelo pomembno, da je varnostnik prilagodljiv in iznajdljiv ter da se je sposoben vživeti v vsako situacijo in ustrezno ukrepati.

Na grobo delimo okoliščine na:

- **objektivne okoliščine**, ki zajemajo kraj in čas izvedbe postopka, vrsto storjenega dejanja, karakteristiko osebe v postopku, način zaznave dejanja ter vremenske razmere,
- **subjektivne okoliščine** pa predstavljajo število varnostnikov, njihovo strokovno znanje in spretnosti, uporabljeni telesni čuti, premagovanje strahu, delovne izkušnje, komunikativnost, sposobnost reševanja konfliktov ter uporaba varovalne opreme in tehničnih sredstev (Jarc, 2016).

5.3 Komunikacija in osnove poslovnega bontona

Pri izvajanju nalog in ukrepov mora varnostnik v odnosu do strank zraven osnov poslovnega bontona oceniti primernost komunikacije.

Komunikacija med varnostnim osebjem in stranko oziroma osebo v postopku vedno poteka v kombinaciji z verbalnim in neverbalnim izražanjem:

- **verbalna komunikacija** pomeni govor oziroma vljudno nagovarjanje, vljuden pozdrav, primeren ton glasu ter jasno in nedvoumno izražanje,
- **neverbalna komunikacija** oziroma govorica telesa se odraža v ustreznosti pristopa do osebe, drži telesa, kontaktu z očmi, nakazovanju oziroma usmerjanju z roko ter primernosti razdalje (Perklič, 2015).

Spoštovanje osnov poslovnega bontona so nepisana pravila oziroma družbenomoralne norme, ki se pričakujejo od varnostnega osebja za lažje in učinkovitejše izvajanje nalog na področju zasebnega varovanja in temeljijo na:

- prijaznosti, zaradi katere lažje navezujemo stike,
- nasmehu, ki naj bo prisrčen in naj daje ugoden vtis na sočloveka,
- ljubeznivosti, ki je osnovni pogoj za dobro sodelovanje, kljub temu da se držimo svojih načel (Peterka, 2015).

5.4 Opredelitev postopka

Pri izvajanju ukrepov varnostnega osebja se postopek opredeljuje kot:

- **običajni postopek** ali nenevaren postopek, pri katerem ne obstaja nevarnost oziroma se pojavi v kontroliranem obsegu, ki ga varnostnik izvede s primernim pristopom, umirjeno komunikacijo, upošteva varnostno razdaljo in intimni prostor osebe v postopku, vizualno spremlja ravnanje osebe ter skrbi za lastno varnost,
- **nevaren postopek**, pri katerem obstaja nevarnost nekontroliranega obsega, praviloma izvaja več varnostnikov s primernim pristopom, pomirjujočo, vendar odločno komunikacijo, jasno izraženimi navodili in zahtevami, upoštevanjem varnostne razdalje in varnostnega trikotnika, nenehnim spremljanjem in nadzorovanjem osebe v postopku ter pravočasnim opozarjanjem osebe na nedopustno vedenje in posledice takšnega vedenja s stopnjevanjem ukrepov (Jarc, 2016).

Kako bo varnostnik ukrep izvedel, je odvisno od njegove ocene opredelitve postopka. Pomembno je, da razume, ali gre za nevaren ali nenevaren postopek, in se na podlagi tega odloči, kakšno obliko pristopa bo uporabil.

5.5 Oprema varnostnika

Oprema varnostnika je tista, ki vpliva na strokovno in zakonito uporabo ukrepov, ter je odločilnega pomena pri izvajanju nevarnih postopkov. Pri običajnih postopkih pa ima tudi velik vpliv na odziv osebe v postopku.

V osnovi naj bi oprema varnostnika vsebovala: službeno izkaznico, zaščitna sredstva, primerna oblačila in obutev, telefon – snemalno napravo, radijsko postajo, prvo pomoč, točno uro, svetilko, pisalo, beležko ter sredstva za vklepanje in vezanje (Perklič, 2015).

Kadar pa varnostnik opravlja zahtevnejše naloge, mora imeti poleg osnovne opreme na razpolago še: zaščitni jopič, taktični nož z orožjem, plinski razpršilec in orožje z rezervnim strelivom.

5.6 Kompetence varnostnika

Kompetence varnostnika so posamezne lastnosti, sposobnosti, značilnosti, itd., ki jih ima ali pa so potrebne za izvajanje nalog in ukrepov ter uspešno doseganje načrtovanega cilja (Majcen, 2009, str. 21).

Varnostnik, ki je pri svojih nalogah in izvajanju ukrepov izpostavljen strankam in širši javnosti, mora imeti veliko kompetenc, da se izogne napakam ter da svoje delo opravi profesionalno.

Najpomembnejše kompetence varnostnika so naslednje: strokovnost, odgovornost, preudarnost, strpnost, komunikativnost, fizična kondicija, motiviranost, odločnost, čustvena zrelost in stabilnost, avtoritativnost, doslednost, družbena odgovornost, fleksibilnost, hitra fizična reakcija, hitrost zaznavanja, inteligentnost, iznajdljivost, jasno izražanje, komunikacijske sposobnosti, naravnanost na stranke, neodvisnost, obvladovanje dilem in negotovosti, obvladovanje strank, obvladovanje stresa, obzirnost, organizacijske sposobnosti, osebni vtis in izgled, osredotočenost na stranke, ostrina vida, povečana pozornost, pravočasnost, prilagodljivost, prepričljivost, prijaznost, prostorska predstavljivost, ravnanje z ljudmi, razumevanje navodil, samonadzor, samostojnost, samozaupanje, slušne sposobnosti, sočutnost, splošna telesna kondicija, splošna zanesljivost, spomin za dogodke, podatke in številke, sposobnost komuniciranja v skupini in z okoljem, sposobnost načrtovanja in doseganja ciljev, sposobnost prevzemanja odgovornosti, sposobnost sporazumevanja,

sposobnost timskega dela in upravljanja s časom, spoštovanje posameznika, strokovna podkovanost, strpnost do rutine, uporaba znanja, upoštevanje podrobnosti, usmerjenost k ciljem in rezultatom, usmerjenost v delo, verbalne sposobnosti, vztrajnost in zanesljivost (Majcen, 2009, str. 59–77).

5.7 Etični kodeks zasebnega varovanja

Nekateri poklici imajo predpisana moralna pravila oziroma poklicno etiko, ki zahteva točno določeno ravnanje in obnašanje zaposlenih pri opravljanju svojih nalog, predvsem tistih, od katerih sta odvisna življenje in svoboda človeka.

Poklicna etika naj bi utrjevala zavest o pripadnosti zaposlenega določenemu poklicu, vplivala na ugled v družbi ter razvijala občutek poklicne časti (Igličar, 1996, str. 254).

Zbornica za razvoj zasebnega varovanja (ZRSZV) je leta 2012 uveljavila Etični kodeks zasebnega varovanja (v nadaljevanju kodeks), ki zajema pravila ravnanja in obnašanja varnostnega osebja in vseh zaposlenih v zasebnem varovanju.

Pri izvajanju nalog in ukrepov v zasebnem varovanju je za varnostnika pomembno, da spoštuje kodeksova določila, in sicer da:

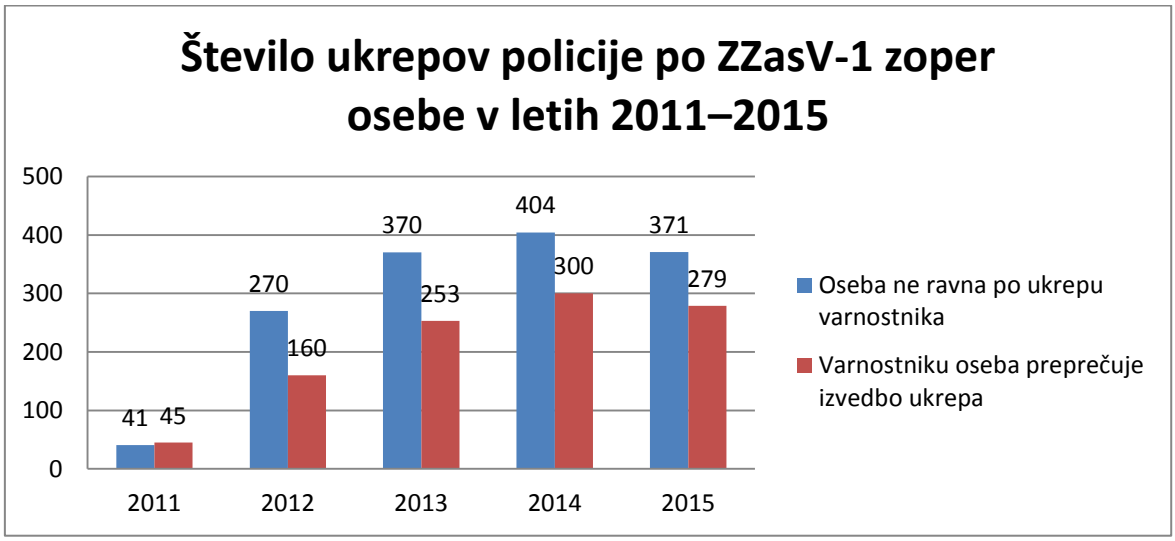
- opravlja naloge skladno s predpisi in standardi,
- zagotavlja varovanje in spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin,
- spoštuje načela enakosti, človekove osebnosti, njegovega dostojanstva in pravico do varnosti vseh ljudi,
- izvaja ukrepe zakonito in strokovno ter pri tem vsem osebam zagotavlja enake človekove pravice in temeljne svoboščine,
- zagotavlja varnost, odvrača nevarnost, krepi varnostno kulturo, spoštuje življenje in dostojanstvo ter človekove pravice,
- skrbi za varovanje lastnega ugleda, ugleda družbe in zbornice,
- deluje odgovorno, pošteno, načelno, dosledno, strpno, odločno, vztrajno, vljudno, pravično, korektno in ni dovzeten za podkupovanje ali kakšno drugo obliko nezakonitega ravnanja,
- skrbi za osebno urejenost, urejenost delovnih oblačil in delovne opreme,
- skrbi za svoje izobraževanje, ustrezno razvija znanje ter širi splošno razgledanost,

– spoštuje diskretnost, poklicno tajnost, varovanje osebnih podatkov in podatkov ter informacij, ki jih pridobi pri delu,
– v postopku s strankami dosledno spoštuje načelo humanosti in etičnosti,
– ima do zaposlenih in sodelavcev spoštljiv odnos, je kolegialen, iskren, strpen, pripaden stroki ter krepi medsebojno zaupanje in dostojanstvo (ZRSZV, 2012).

5.8 Odziv oseb v postopku

Obnašanje – odziv oseb v postopku – ima velik vpliv na to, kako bo postopek potekal in kako bo zaključen. Vsak posameznik se drugače odziva na ukrepanje varnostnega osebja: nekdo bo razumel postopek kot rutino oziroma dejanje varnostnega osebja, ki ga je treba izvesti zaradi pravil na varovanem območju ali zaradi varnosti ljudi in premoženja, nekdo drug bo razumel ukrepanje kot grožnjo ali žalitev njegove osebnosti in se bo temu primerno odzval z upiranjem, agresijo, napadom, samopoškodovanjem ali neupoštevanjem navodil varnostnega osebja.

Poročilo policije glede ukrepov zoper osebe po ZZasV-1, ki se niso ravnale po ukrepu varnostnika oziroma so mu preprečevale izvedbo ukrepov, zajema približno 2500 posredovanj v petih letih, kar pomeni, da ima varnostno osebje več kot oteženo delo pri opravljanju svojih nalog in izvajanju ukrepov (Jarc, 2016).



Grafikon 1: Število ukrepov policije po ZZasV-1 zoper osebe v letih 2011–2015

Vir: (Jarc, 2016)

Nesodelovanje osebe v postopku je za varnostnika velik izziv, saj ga nihče ne more predhodno pripraviti na različne odzive oseb v postopku in tudi sam ne ve, kako bo dejansko odreagiral v dani situaciji. Varnostnik večinoma izvaja naloge in ukrepe samostojno, pri tem pa se pogosto prav zaradi odziva osebe v postopku znajde v dilemi, ali je sposoben stopnjevati ukrepe za dosego zakonitega cilja ali ne.

Varnostno osebje mora biti dovolj usposobljeno in izkušeno, da ga noben neprimeren odziv osebe v postopku ne preseneti.

5.9 Dokumentacija

Krovni dokument vsakega varnostnika ob napotitvi na varovano območje ali varovanja osebe je načrt varovanja, v katerem je zajeta ocena ogroženosti. Poleg tega mora imeti varnostnik na razpolago tudi razne obrazce – poročila in evidence glede na vrsto nalog, ki jih bo opravljal.

5.9.1 Načrt varovanja

Načrt varovanja je za izvajanje nalog varnostnega osebja najpomembnejši dokument, s katerim se mora seznaniti vsak varnostnik, preden prične z opravljanjem predvidenih nalog. Je dokument, ki opredeljuje način in obseg varovanja ter ukrepe za varovanje.

Načrt varovanja oziroma navodila za delo varnostne službe je sestavljen oziroma so sestavljena iz dveh delov:

- **splošni del** v katerem se nahajajo podatki o osebi in/ali objektu, fotografije osebe ali/in objekta, skica ožjega območja objekta, navedene so odgovorne osebe na objektu in telefonske številke objekta in odgovornih oseb.
- **posebni del**, ki obsega stopnjo varovanja na podlagi izdelane ocene ogroženosti, operativno – preventivno varovanje, tehnično varovanje, video nadzor, prenos signala ter fizično varovanje z opisom nalog posameznega delovnega mesta varnostnika, delovni čas, ukrepanje ob alarmu, požaru in drugih nepredvidenih dogodkih (Peterka, 2015).

5.9.2 Ocena ogroženosti

Ocena ogroženosti je sestavni del načrta varovanja, ki na podlagi analize zbranih podatkov predvidi in oceni stopnjo ogroženosti objekta ali/in varovane osebe. Z metodologijo preventivnega varovanja se opredelijo dejavniki tveganja, ki se jih oceni in na podlagi katerih se poskusi ugotoviti, kakšno varnostno tveganje obstaja, v kakšni obliki se izraža oziroma je pričakovano, kateri dejavniki vplivajo in kaj lahko povzročijo. Na podlagi tega se določijo ukrepi varovanja.

Ocena ogroženosti je opredeljena po stopnji ogroženosti, in sicer :

- **nizka stopnja ogroženosti** predstavlja minimalno tveganje in majhno verjetnost, da se izvede nevarnost,
- **srednja stopnja ogroženosti** predstavlja tveganje in tudi verjetnost, da se lahko izvede nevarnost, čeprav se ne zdi povsem realna,
- **visoka stopnja ogroženosti** predstavlja resno nevarnost za varnost drugih in skoraj vedno zahteva vložitev pregona (Peterka, 2015).

Ocena ogroženosti je temeljni dokument, na podlagi katerega se izdela načrt varovanja. V kolikor stopnja ogroženosti ni ocenjena realno, pomeni, da so določeni ukrepi varovanja neprimerni, kar posledično predstavlja veliko nevarnost za varnostno osebje, varovano osebo, varovani objekt in okolico.

5.9.3 Poročila

Varnostno osebje piše različna poročila glede na vrsto nalog, ki jih opravlja: poročilo o delu, dogodkih, nepravilnostih, izrednih dogodkih, uporabi ukrepov, itd.:

- **poročilo o dogodku** piše, kadar opravlja naloge na varovanem območju in se npr. pogosto dogaja, da so okna odprta, vrata nezaklenjena, itd.,
- **poročilo o škodnem dogodku** piše, kadar na varovanem objektu ali območju opazi različna oškodovanja; npr. v primeru razbite šipe, poškodovane ograje, ob poskusu vloma, itd.,
- **poročilo o uporabi ukrepov** mora varnostnik vedno napisati v primeru zadržanja osebe, ob uporabi sredstev za vklepanje in vezanje, uporabi fizične sile, plinskega razpršilca ali strelnega orožja.

Poročilo o uporabi ukrepov varnostnika mora vsebovati naslednje podatke:

- kje je bil izveden ukrep (objekt/območje),
- kdaj je bil izveden ukrep (datum in čas, od kdaj do kdaj se je izvajal ukrep),
- kdo je izvedel ukrep (podatki o varnostniku in podjetju),
- zakaj je bil izveden ukrep (razlog za izvedbo ukrepa),
- proti komu je bil izveden ukrep (podatki osebe v postopku),
- ali je prišlo do poškodb ob izvedbi ukrepa (kakšne poškodbe, kdo je bil poškodovan),
- koga se je obveščalo (policija, odgovorna oseba, VNC, gasilci, reševalci ...).

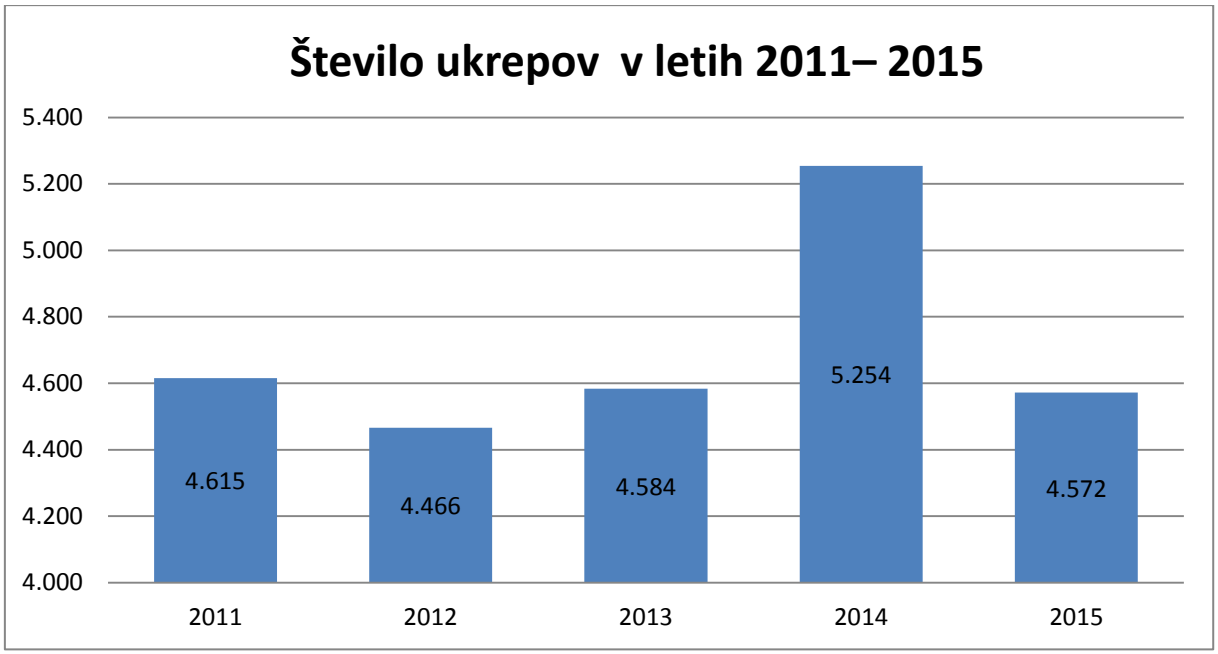
5.10 Obveščanje policije

ZZasV-1 v 57. členu prvega odstavka določa, da mora varnostnik takoj obvestiti policijo v primeru, da je:

- zadržal osebo,
- uporabil fizično silo, sredstva za vklepanje ali vezanje, plinski razpršilec,
- uporabil strelno orožje ali službenega psa v nasprotju z zakonom,
- oseba v postopku utrpela telesne poškodbe, za katere je potrebna medicinska pomoč.

Prav tako je varnostnik po 58. členu ZZasV-1 dolžan takoj obvestiti policijo ali podati ovadbo pristojnemu državnemu organu, če pri opravljanju nalog na področju zasebnega varovanja ugotovi, da se pripravlja, izvršuje ali je izvršeno kaznivo dejanje, za katero se storilca preganja po uradni dolžnosti.

Ukrepov, ki jih je varnostno osebje izvedlo od sprejetja ZZasV-1 leta 2011 pa do konca leta 2015 in za katere je bilo potrebno obveščanje policije, je bilo približno 24.000 (ZRSZV, 2016).



Grafikon 2: Število ukrepov varnostnega osebja po ZZasV-1 z obveznim obveščanjem policije

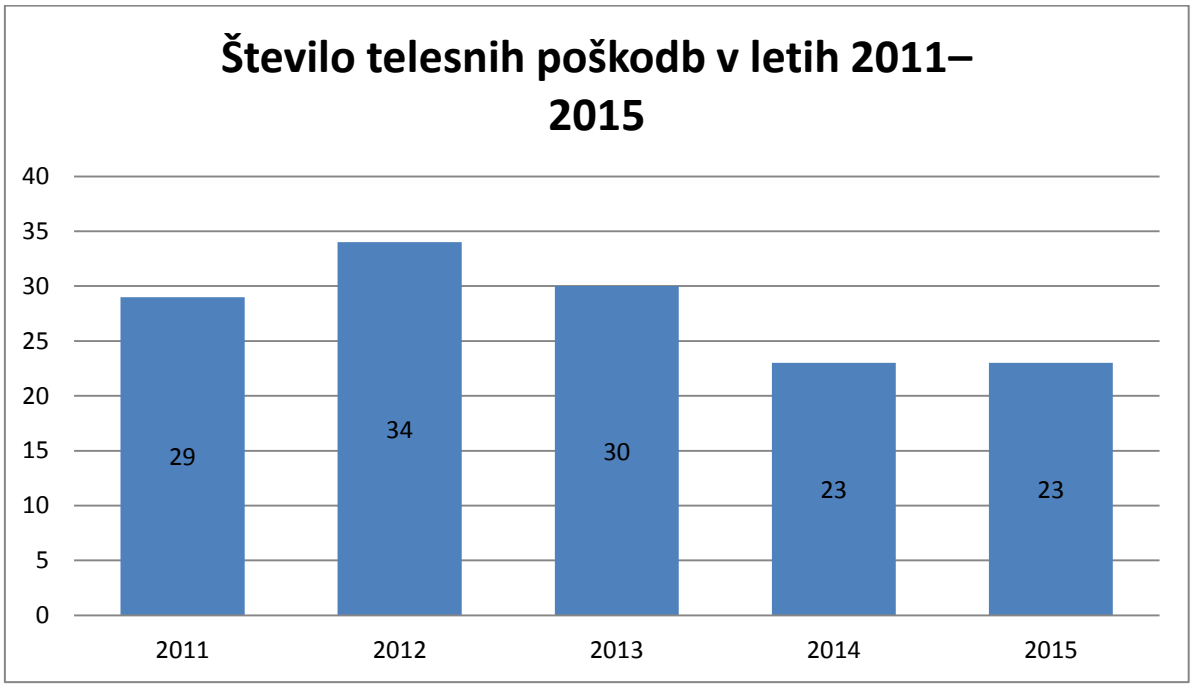
Vir: (ZRSZV, 2016)

6 NAPAKE PRI IZVEDBI UKREPOV

Pravna podlaga za izvajanje nalog in ukrepov varnostnega osebja je ZZasV-1, ki določa, kdaj in kje sme varnostnik izvajati ukrepe, medtem ko Pravilnik o izvajanju Zakona o zasebnem varovanju (Pravilnik o izvajanju Zakona o zasebnem varovanju (Uradni list RS, št. 100/11), 2011) določa, kako morajo biti izvedeni ukrepi in uporabljena druga sredstva varnostnika.

Izvajanje nalog in ukrepov varnostnega osebja so zelo zahtevni postopki, ki od varnostnika zahtevajo maksimalno predanost poklicu in profesionalnost. Kadar varnostnik ni dovolj usposobljen za opravljanje svojih nalog in ga presenetijo dane okoliščine – neprimeren odziv osebe v postopku –, lahko predvidevamo tudi hude posledice s telesnimi poškodbami varnostnika ali osebe v postopku.

Podatki nam prikazujejo, da pri izvajanju ukrepov varnostnega osebja povprečno na leto zabeležimo okrog 28 telesnih poškodb oziroma v petih letih skupno 139 telesnih poškodb od približno 24.000 ukrepov, za katere je bilo potrebno obveščanje policije (ZRSZV, 2016).



Grafikon 3: Število telesnih poškodb v letih 2011–2015

Vir: (ZRSZV, 2016)

6.1 Opozorilo

Pravno podlago za izvajanje ukrepa opozorila predstavljata 46. člen ZZasV-1 in 13. člen Pravilnika o izvajanju Zakona o zasebnem varovanju.

Tabela 4: Prikaz pravilnega postopka opozorila

PRAVILEN POSTOPEK OPOZORILA
– Umirjen/vljuden nastop s pozdravom osebi, – osebna predstavitev/po potrebi predstavitev s službeno izkaznico, – pojasnitev okoliščin, ki kažejo na določeno nevarnost, – seznanitev osebe z redom na varovanem območju in ravnanjem, ki kaže na njegovo kršitev, – zahvala osebi za sodelovanje v postopku.

Vir: (Vačovnik, 2012)

Predvidene napake varnostnika ob izvedbi ukrepa opozorila so lahko sledeče:

- nejasno in dvoumno sporočilo,
- opozorilo ne vsebuje razloga in namena opozarjanja,
- varnostnik ne vzpostavi očesnega kontakta (oseba ne ve, da je opozorilo namenjeno njej),
- neprimerna komunikacija z osebo (vzvišen ton, žaljivke, moraliziranje, itd.),
- neustrezen pristop (vstop v intimni prostor, osebo potisne/odrine ali povleče za oblačila, itd.),
- opozarja osebo, ki ni na varovanem območju, itd.

Primer nepravilne izvedbe ukrepa*:*

Varnostnik opravlja v trgovskem centru naloge varovanja in pri tem opazi, da se vhodu v trgovino približuje starejša gospa z veliko torbo v roki. Namesto da bi jo vljudno opozoril, da red na varovanem območju prepoveduje vnašanje večjih torb v trgovino in da imajo pred vhodom za to namenjene omarice, je gospo tako glasno ozmerjal, da je pritegnil

pozornost mimoidočih. Osramočena in zbegana gospa je planila v jok ter zapustila trgovski center brez nakupa.

6.2 Ustna odredba

Pravno podlago za izvajanje ukrepa ustne odredbe predstavljata 47. člen ZZasV-1 in 14. člen Pravilnika o izvajanju Zakona o zasebnem varovanju.

Tabela 5: Prikaz pravilnega postopka ustne odredbe

PRAVILEN POSTOPEK USTNE ODREDBE
– Odločen in vljuden nastop s pozdravom osebi, – osebna predstavitev/po potrebi predstavitev s službeno izkaznico, – seznanitev osebe z razlogom, zaradi katerega je treba določeno dejanje izvesti ali opustiti, – seznanitev osebe s stopnjevanjem ukrepov, v kolikor ne bo upoštevala navodil in zahtev, – stopnjevanje ukrepov za dosego zakonitega cilja, v kolikor oseba ne upošteva ustne odredbe.

Vir: (Vačovnik, 2012)

Predvidene napake varnostnika ob izvedbi ukrepa ustne odredbe so lahko sledeče:

- nejasno izražena navodila in zahteve,
- neprimerna komunikacija (premil ton – oseba ne vzame resno navodil in zahtev),
- osebe ne seznani pravočasno z navodili in redom na varovanem območju,
- ne spremlja ravnanja osebe v postopku,
- ne skrbi za lastno varnost,
- osebe ne opozori na posledice in ji na ta način onemogoči, da se z upoštevanjem opozorila izogne drugim ukrepom,
- navodila in zahteve daje osebi, ki ni na varovanem območju in nima zakonske podlage, itd.

Primer nepravilne izvedbe ukrepa:

Varnostnik v nočnem lokalu opravlja naloge varovanja. Njegovo pozornost pritegne skupina fantov, ki se precej glasno zabava in pri tem eden od fantov ob nazdravljanju udari s kozarcem po mizi, da se sliši glasen pok, vendar se pri tem kozarec ne zlomi. Varnostnik pristopi do njega, brez opozorila uporabi strokovni prijem in ga odvede iz lokala ter mu ne dovoli več vstopa.

6.3 Ugotavljanje istovetnosti

Pravno podlago za izvajanje ukrepa ugotavljanja istovetnosti predstavljata 48. člen ZZasV-1 in 15. člen Pravilnika o izvajanju Zakona o zasebnem varovanju.

Tabela 6: Prikaz pravilnega postopka ugotavljanja istovetnosti

PRAVILEN POSTOPEK UGOTAVLJANJA ISTOVETNOSTI
– Umirjen/vljuden pristop s pozdravom osebi, – osebna predstavitev/po potrebi predstavitev s službeno izkaznico, – pojasnitev razloga za izvedbo ukrepa, – opozoritev osebe na posledice, v kolikor ugotavljanja istovetnosti ne dovoli ali ga ni možno izvesti, – prošnja osebi, naj pokaže javno veljavno listino s fotografijo in naj si odkrije zakrit obraz, – primerjava videza osebe in fotografije na listini, – če oseba nima pri sebi ustreznih dokumentov s fotografijo, se jo zaprosi, da navede osebo, ki jo pozna, in se pri njej preveri – pridobi zagotovilo o istovetnosti neznane osebe, – vodenje evidence obiskovalcev ali evidence osebnih podatkov osebe v postopku, – zahvala osebi za sodelovanje v postopku in po potrebi navodilo za pot do cilja.

Vir: (Vačovnik, 2012)

Predvidene napake varnostnika ob izvedbi ukrepa ugotavljanje istovetnosti so lahko sledeče:

- neprimerna komunikacija (odrezav/vzvišen ton glasu),
- ne seznani osebe z razlogi za ugotavljanje istovetnosti,
- istovetnost osebe ugotavlja z neprimernimi listinami brez fotografije (zdravstvena kartica, prometno dovoljenje, itd.),
- vztraja pri ugotavljanju istovetnosti uradne osebe v uniformi na službeni dolžnosti,
- ne ugotavlja istovetnosti, čeprav so takšna pravila na varovanem območju,
- ob vstopu na varovano območje ne preveri, kam je oseba namenjena,
- ugotavljanje istovetnosti osebe v neprimernem okolju (v trgovini med policami, na parkirišču pred trgovskim centrom, izven varovanega območja),
- osebi v postopku se ne predstavi in tudi na njeno željo ne pokaže službene izkaznice, itd.

Primer nepravilne izvedbe ukrepa:
V poslovni stavbi varnostnik opravlja naloge varovanja. Ena izmed nalog je tudi vodenje evidence obiskovalcev.V avlo vstopi skupina ljudi, ki jih varnostnik vljudno pozdravi in opozori, naj zaradi vodenja evidence obiskovalcev pripravijo osebne izkaznice ali katere druge javno veljavne listine s fotografijo.
Medtem ko varnostnik starejšemu gospodu pojasnjuje, da ne more ugotoviti njegove istovetnostni na podlagi zdravstvene izkaznice, se možakar v skupini razburi in prične glasno nergati, da nima časa, da se mu mudi, ter varnostnika ozmerja z nesposobnežem, ki po nepotrebnem krade ljudem dragoceni čas. Varnostnik presliši možakarjevo nerganje in mu dovoli nadaljevanje poti brez ugotavljanja istovetnosti in vpisa v evidenco obiskovalcev. Nekaj minut zatem varnostnik prejme klic in navodilo iz varnostnonadzornega centra, naj preveri stanje pisarne 13, v kateri je sprožena panik tipka.

6.4 Površinski pregled

Pravna podlaga za izvajanje ukrepa površinski pregled sta 49. člen ZZasV-1 in 16. člen Pravilnika o izvajanju Zakona o zasebnem varovanju.

Tabela 7: Prikaz pravilnega postopka površinskega pregleda

PRAVILEN POSTOPEK POVRŠINSKEGA PREGLEDA
– Vljuden pristop s pozdravom osebi, – osebna predstavitev/po potrebi predstavitev s službeno izkaznico, – pojasnitev razloga za izvedbo ukrepa in pridobitev soglasja za pregled osebe, prtljage ali vozila, – seznanitev osebe s posledicami, v kolikor pregleda ne dovoli, – osebi dati navodila, kako naj se pripravi na pregled, kako naj postavi prtljago na primerno površino in/ali kako naj pripravi vozilo za varen in nemoten pregled, – sistematično z drsenjem in tipanjem se opravi površinski pregled vrhnjih oblačil osebe, – neposredni površinski pregled vrhnjih oblačil izvede praviloma oseba istega spola, razen kadar gre za varnostni pregled (obstaja nevarnost napada/samopoškodovanja osebe) ali pregled s tehničnimi sredstvi, – pregled prtljage in vozila se opravi vizualno po navodilih varnostnika, ki usmerja osebo, kaj želi videti v povezavi s tovorom in drugimi prostori vozila ter vsebino prtljage, ki jo lahko pretipa z zunanje strani, – zadrži se predmete, ki se jih sme zadržati na podlagi zakona, in se jih izroči policiji, – začasno se zadrži predmete, za katere je na podlagi zakona ali reda prepovedan vnos na varovano območje, in se jih vrne osebi v postopku po prenehanju razlogov zadržanja, – ustrezno se evidentira zadržane predmete (poročilo varnostnika, evidenca zadržanih predmetov ...), – po zaključenem pregledu se osebi zahvali in se jo po potrebi napoti na želen cilj.

Vir: (Vačovnik, 2012)

Predvidene napake varnostnika ob izvedbi ukrepa površinskega pregleda so lahko sledeče:

- pred ukrepom osebe ne seznani z razlogi in je ne prosi za dovoljenje,
- površinski pregled opravi, čeprav ni zakonskih razlogov in kljub temu da oseba temu nasprotuje in ne želi vstopiti na varovano območje,
- površinski pregled opravi površno (ne pregleda vsebine žepov, prtljage, prtljažnika vozila, po vrhnjih oblačilih z rokami ne drsi, itd.),
- brska po prtljagi in žepih oblačil osebe v postopku,
- pregled vozila opravi tako, da sam odpira vrata vozila, pokrov motorja, prtljažnika in druge prostore tovora in prtljage,
- površinskega pregleda vrhnjih oblačil osebe v varovanem objektu ne opravi v prostoru, ki je temu namenjen,
- površinskega pregleda pri osebi ne opravi na vrhnjih oblačilih, ampak tudi na nepokritih delih telesa (noge, roke),
- najdenih predmetov, ki se lahko uporabijo za napad ali samopoškodovanje, varnostnik ne zadrži, ampak jih vrne osebi in ji dovoli vstop na varovano območje,
- nevarnega predmeta, orožja ali nevarne snovi, ki je predmet kaznivega dejanja in se preganja po uradni dolžnosti, ali predmeta prekrška, ki ga odkrije pri pregledu, ne izroči policiji in je tudi ne obvešča,
- najdenih predmetov, ki jih ni treba izročiti policiji, ne zadrži začasno, ampak jih zadrži trajno in jih ne vrne osebi po prenehanju razlogov za zadržanje,
- neposreden površinski pregled vrhnjih oblačil opravi pri osebi nasprotnega spola iz osebnih razlogov (simpatičnost, dominantnost, čustvena nezrelost, itd.).

Primer nepravilne izvedbe:

Skupina varnostnega osebja izvaja naloge varovanja na kontrolni točki letališča. Pred vstopom potnikov ji vodja varovanja naroči, da se pregled potnikov in prtljage opravi detajlno in brez izjeme.

Med opravljanjem površinskega pregleda vrhnjih oblačil varnostnik osebi, ki stoji pred detektorskimi vrati, pokima, naj stopi naprej, jo vljudno pozdravi in ji da navodila glede drže telesa za nemoten pregled. Ko varnostnik prične pregled vrhnjih oblačil in z rokami zdrsi čez prsi osebe, se ta zdrzne. Varnostnik v veliki zadregi pregled prekine in se gospe opraviči zaradi nesporazuma ter jo usmeri v čakalnico za let.

6.5 Preprečitev vstopa na varovano območje

Pravno podlago za izvajanje ukrepa preprečitev vstopa na varovano območje predstavljata 50. člen ZZasV-1 in 17. člen Pravilnika o izvajanju Zakona o zasebnem varovanju.

Tabela 8: Prikaz pravilnega postopka preprečitve vstopa na varovano območje

PRAVILEN POSTOPEK PREPREČITVE VSTOPA NA VAROVANO OBMOČJE
– Vljuden pristop, – umirjen/vljuden izrek opozorila osebi in razlog prepovedanega vstopa, – vljuden/odločen izrek ustne odredbe, v kolikor oseba ni upoštevala opozorila, – namestitev ustrezne mehanske zapore, v kolikor je na voljo, ali izvedba pravilne fizične zapore pred vstopom, – ponovna odločna ustna odredba in opozorilo o stopnjevanju ukrepov z uporabo fizične sile, – vstop se osebi prepreči s sorazmerno uporabo fizične sile, v kolikor je ta za vstop uporabila silo (potiskanje ali odrivanje varnostnika), – za uporabo fizične sile brez telesnih poškodb za namen preprečitve vstopa na varovano območje sta potrebna ugotavljanje istovetnosti osebe in takojšnje obveščanje policije ter VNC.

Vir: (Vačovnik, 2012)

Predvidene napake varnostnika pri izvedbi ukrepa preprečitve vstopa na varovano območje so lahko sledeče:

- osebi prepreči vstop iz osebnih razlogov (antipatičnost, stare zamere, itd.),
- osebi ne prepreči vstopa kljub temu, da ta ne soglaša s pregledom in nasprotuje ugotavljanju istovetnosti,
- postopka ne izvede strokovno (ne stopnjuje ukrepov, ampak uporabi fizično silo brez predhodnega opozorila),
- z uporabo fizične sile poškoduje osebo, ji ne nudi prve pomoči, ne obvešča policije in VNC ter ne napiše poročila o uporabi ukrepa,

- nestrokovno s telesom preprečuje vstop in ne skrbi za lastno varnost,
- osebi prepreči vstop kljub temu, da po opozorilu oseba upošteva red na varovanem območju (odvrže plastenko, ki je ni dovoljeno nesti na varovano območje, ali prepovedani predmet shrani v vozilo), itd.

Primer nepravilne izvedbe*:*

Varnostniki na prireditvi izvajajo naloge varovanja. Ena od nalog varnostnikov na vhodu je preprečevanje vnosa pijače.

Varnostnik fantu, kateremu pretipa zunanjost nahrbtnika, naroči, naj odpre nahrbtnik in mu pokaže vsebino. Ko fant iz nahrbtnika povleče plastenko brezalkoholne pijače, ga varnostnik seznani s pravili na varovanem območju in mu svetuje, da pijačo popije pred vstopom na varovano območje ali jo shrani zunaj varovanega območja, ker z njo vstop ni dovoljen. Fant se brez besed obrne in odide, varnostnik pa svojemu kolegu pove, da če se vrne, mu zaradi osebne zamere ne bo pod nobenim pogojem dovolil vstopa.

Pozneje, ko se fant vrne na vhod brez nahrbtnika, mu varnostnik s telesom prepreči vstop z obrazložitvijo, da je vstop vinjenim osebam prepovedan. Fant mu pojasni, da ni vinjen, ker sploh nikoli ne uživa alkohola. Ker varnostnik še naprej vztraja pri preprečitvi vstopa, se fant razburi in varnostnika odrine. Varnostnik pri tem uporabi fizično silo – strokovni udarec, na pomoč pa mu priskoči še kolega s strokovnim metom. Fant pri padcu utrpi lažje poškodbe obraza. Ko vstane, varnostniku da na znanje, da bo poiskal zdravniško pomoč in podal prijavo zoper njiju. Varnostnika nemoteno nadaljujeta z delom.

6.6 Zadržanje osebe

Pravna podlaga za izvajanje ukrepa zadržanje osebe sta 51. člen ZZasV-1 in 18. člen Pravilnika o izvajanju Zakona o zasebnem varovanju.

Tabela 9: Prikaz pravilnega postopka zadržanja osebe

PRAVILEN POSTOPEK ZADRŽANJA OSEBE
– Umirjen pristop, – spoštljiva in odločna komunikacija, – stopnjevanje ukrepov od ustne odredbe, v kolikor okoliščine to dopuščajo, – opozoritev osebe na zadržanje, če okoliščine to dopuščajo, – seznanitev osebe z razlogi in potekom zadržanja, – zahteva od osebe, da se ravna po navodilih varnostnika za varno zadržanje, – izbira varnega kraja za zadržanje osebe; če oseba pobegne z varovanega območja, jo lahko varnostnik zasleduje in zadrži tudi zunaj varovanega območja, – zagotavljanje osebne varnosti in varnosti zadržane osebe, – o zadržanju takoj obvestiti policijo, – ugotavljanje istovetnosti zadržane osebe, – zadržanje lahko traja do prihoda policije oziroma največ dve uri, – obveščanje VNC.

Vir: (Vačovnik, 2012)

Predvidene napake varnostnika pri izvedbi ukrepa zadržanje osebe so lahko sledeče:

- osebo zadrži tako, da jo zaklene v prostor in je ne nadzira,
- ne ugotavlja istovetnosti zadržane osebe,
- osebe ne seznani z razlogom zadržanja,
- ne zasleduje zalotene osebe zunaj varovanega območja kljub temu, da mu to okoliščine dopuščajo,
- o zadržanju ne obvešča policije in osebo zadrži več kot dve uri,
- zadržane osebe ne nadzira, dovoli samopoškodovanje ter ji ne nudi prve pomoči, ne obvešča policije in VNC ter ne napiše poročila o dogodku in uporabi ukrepa,
- postopka ne izvede strokovno (ne stopnjuje ukrepov, ampak uporabi sredstva za vklepanje brez predhodnega opozorila),
- zadržano osebo do prihoda policije vklene ob predmete (radiator, drog, ograjo stopnišča, itd.) in je ne nadzira,

- ne zadrži osebe, ki je bila zalotena v okoliščinah, ki kažejo na storitev kaznivega dejanja, za katerega se storilec preganja po uradni dolžnosti, oziroma je bila zalotena pri kršitvi reda na varovanem območju,
- osebe pri izstopu z varovanega območja ne zadrži in ne obvešča policije kljub temu, da ta ne soglaša s površinskim pregledom vrhnjih oblačil, notranjosti vozila, tovora in prtljage in ni mogoče ugotoviti njene istovetnosti.

Primer nepravilne izvedbe:

V gradbeni trgovini varnostnik opravlja naloge varovanja. Pri obhodu opazi, da stranka med policami odpira embalažo in daje artikle v žep jakne. Varnostnik spremlja dogajanje od daleč, stranko zasleduje do blagajne in ko se prepriča, da ni plačala vseh artiklov, jo pred izhodom iz trgovine ustavi ter prosi, da stopi z njim. Varnostnik jo spremlja v pisarno, namenjeno pregledu, in jo tam prosi, da mu pokaže račun kupljenih artiklov ter da izprazni žepe. Pri preverjanju računa ugotovi, da artikli iz žepov niso plačani, in obvesti policijo. Pri seznanjanju stranke s potekom postopka varnostnika zmoti zaposlena in ga prosi, da za trenutek stopi z njo in umiri moškega, ki se razburja na oddelku za orodje. Varnostnik pusti stranko v pisarni, ji da navodilo, naj počaka na zaključek postopka, ter odide na oddelek, kjer moškega opozori, naj preneha z vpitjem ali zapusti trgovino. Po vrnitvi v pisarno ugotovi, da je stranka zbežala z neplačanimi artikli skozi skladišče.

6.7 Uporaba fizične sile

Pravno podlago za izvajanje ukrepa uporaba fizične sile predstavljata 52. člen ZZasV-1 in 19. člen Pravilnika o izvajanju Zakona o zasebnem varovanju.

Tabela 10: Prikaz pravilnega postopka uporabe fizične sile

PRAVILEN POSTOPEK UPORABE FIZIČNE SILE
– Oceniti stopnjo ogroženosti, primerna varnostna razdalja, – osebo opozoriti na uporabo fizične sile, v kolikor to dopuščajo okoliščine, – glede na okoliščine se fizična sila stopnjuje od milejše do hujše oblike, – kratka, jasna in dovolj glasna navodila osebi v postopku, kaj se od nje pričakuje, – umirjanje situacije in spremljanje aktivnosti osebe, – prenehanje z uporabo fizične sile takoj, ko prenehajo razlogi uporabe, – paziti na dogajanje v okolici in na ravnanje osebe ter morebitne nevarne predmete za napad, – osebi, ki se je v postopku poškodovala, se nudi prva pomoč in priskrbi medicinska pomoč, – ugotavljanje istovetnosti osebe v postopku, – zadržanje osebe do prihoda policije, – obveščanje policije in VNC.

Vir: (Vačovnik, 2012)

Predvidene napake varnostnika pri izvedbi ukrepa uporabe fizične so lahko sledeče:

- ne pozna zakonskih pogojev za uporabo fizične sile,
- fizično silo uporabi nestrokovno in nesorazmerno glede na stopnjo nevarnosti,
- napačno oceni okoliščine in stopnjo nevarnosti,
- med fizično silo uporabi nedovoljena sredstva (paralizator, živali, itd.),
- osebe predhodno ne opozori na uporabo fizične sile,
- pri uporabi fizične sile poškoduje osebo in ji ne nudi prve pomoči ter ne zagotovi zdravniške pomoči,
- nestrokovno nudi prvo pomoč poškodovani osebi, zoper katero je uporabil fizično silo,
- ne obvešča policije in VNC ter ne napiše poročila o dogodku in uporabi ukrepa,
- ne preneha z uporabo fizične sile zoper osebo, ki se je popolnoma umirila,
- nestrokovno uporablja fizično silo (brcanje, klofutanje, itd.),

- ne stopnjuje fizične sile od milejše (strokovni pritisk, odrivanje, prenašanje ali razdvajanje oseb), ampak takoj uporabi hujšo obliko fizične sile (strokovni udarec ali met),
- ne upošteva načela humanosti in fizično silo uporabi zoper osebo, ki spada v posebno skupino oseb (invalidi, nosečnice, šibkejši, itd.),

Primer nepravilne izvedbe:

V diskoteki družba fantov stoji v krogu ob robu plesišča in v šali fant z roko porine prijatelja poleg sebe tako, da ga prestavi za korak. Šale je v trenutku konec, ko pristopi varnostnik in s prijemom za ramo obrne fanta proti sebi ter ga z drugo roko udari v obraz tako, da ta pade po tleh. Zatem pristopi še drugi varnostnik, okrvavljenega fanta primeta pod pazduhe in ga brez besed odvlečeta ven, kljub temu da jima ostala družba fantov pojasnjuje, da so se šalili, da ni nihče izzival in nikogar ogrožal.

6.8 Uporaba sredstev za vklepanje in vezanje

Pravna podlaga za izvajanje ukrepa uporabe sredstev za vklepanje in vezanje sta 53. člen ZZasV-1 in 20. člen Pravilnika o izvajanju Zakona o zasebnem varovanju.

Tabela 11: Prikaz pravilnega postopka pri uporabi sredstev za vklepanje in vezanje

PRAVILEN POSTOPEK UPORABE SREDSTEV ZA VKLEPANJE IN VEZANJE
– Odločno in spoštljivo opozorilo osebi, naj z neposrednim ogrožanjem, aktivnim upiranjem ali napadom takoj preneha, – jasna, kratka, razločna navodila in zahteve osebi v postopku med obvladovanjem, – strokovna in učinkovita uporaba fizične sile za obvladovanje upiranja ali odvrnitev samopoškodovanja osebe v postopku, – zagotovitev lastne varnosti med postopkom, – pravilna priprava lisic ali sredstev za vezanje, – uporaba primerne oblike fizične sile za blokiranje rok na hrbtu, – osebi vkleniti ali zvezati roke na hrbtu, po potrebi zvezati tudi noge, – osebi pomagati v primeren položaj za čakanje na prihod policije, – takojšnje obveščanje policije o uporabi ukrepa, – vklenjeno osebo imeti ves čas pod nadzorom in preverjati pretok krvi na zapestju in nogah, – poškodovani osebi je treba nuditi prvo pomoč in ji zagotoviti medicinsko pomoč, – osebi sneti lisice ali jo odvezati takoj, ko prenehajo razlogi uporabe, oziroma ob predaji policiji, – ugotavljanje istovetnosti osebe v postopku.

Vir: (Vačovnik, 2012)

Predvidene napake varnostnika pri izvedbi ukrepa uporabe sredstev za vklepanje in vezanje so lahko sledeče:

- ne pozna pogojev in nezakonito uporabi sredstva za vklepanje,
- osebo priklene na ograjo, cevi, drog, radiator, itd.,
- nestrokovno namešča lisice,
- ne sname lisic osebi, ki se je umirila in ne kaže znakov agresivnosti,
- preveč zategne lisice ali sredstva za vezanje in pri tem ne kontrolira vklenjenega,
- osebo vklepa spredaj ali napačno obrne lisice,

- ne obvešča policije in VNC ter ne napiše poročila o dogodku in poročila o uporabi ukrepov,
- osebo pred vklepanjem z uporabo fizične sile poškoduje in jo vklene kljub temu, da se oseba umiri in ne ogroža ljudi in premoženja,
- vklenjeno osebo žali, ji grozi in jo nestrokovno dviguje s tal, itd.

Primer nepravilne izvedbe:
Varnostnik ponoči na obhodu zaloti osebo, ki pleza čez ograjo na varovano območje. Pri tem jo potegne čez ograjo, uporabi strokovni prijem in jo z lisicami vklene. O zadržanju takoj obvesti policijo in VNC. Varnostnik, ki glede na okoliščine (vklenjena oseba ima dva nahrbtnika) predvideva, da se na varovanem območju neupravičeno zadržuje še nekdo, vklenjeno osebo z vezico priveže na ograjo in nadaljuje z obhodom do prihoda intervencijske skupine in policije.

6.9 Uporaba drugih sredstev

Po ZZasV-1 je varnostnemu osebju dovoljena tudi uporaba plinskega razpršilca, službenega psa in strelnega orožja. Za ta sredstva mora biti varnostno osebje primerno usposobljeno.

6.9.1 Plinski razpršilec

Pravna podlaga za uporabo plinskega razpršilca sta 54. člen ZZasV-1 in 21. člen Pravilnika o izvajanju Zakona o zasebnem varovanju.

Tabela 12: Prikaz pravilnega postopka pri uporabi plinskega razpršilca

PRAVILEN POSTOPEK UPORABE PLINSKEGA RAZPRŠILCA
– Varnostnik lahko plinski razpršilec uporabi le v primeru, da ne more na drug način odvrniti istočasnega protipravnega napada na sebe, – s pritiskom na sprožilec pršilo sprosti neposredno proti osebi in pri tem pazi na lastno varnost, – poškodovano osebo nato namesti v primeren položaj, ji nudi pomoč pri izpiranju oči in obraza ter po potrebi priskrbi medicinsko pomoč, – takoj obvesti policijo in VNC.

Vir: (Vačovnik, 2012)

Predvidene napake varnostnika pri uporabi plinskega razpršilca so lahko sledeče:

- varnostnik prši nekontrolirano okrog sebe in poškoduje druge osebe,
- poškodovani osebi ne nudi pomoči z izpiranjem oči in obraza, ampak jo vklene in čaka na prihod policije,
- plinski razpršilec uporabi za obrambo varovane osebe ali preprečitev kraje varovanega predmeta,
- o uporabi ne obvešča policije, osebo pusti brez nadzora ter zbeži, itd.

Primer nepravilne izvedbe:

Varnostnik spremlja varovano osebo – gospo – v njeno stanovanje, da bi zaradi ločitvenega postopka in nasilnega partnerja vzela nekaj osebnih stvari za začasno namestitev. Pri tem vstopi skozi vrata visok mišičast možakar in se zažene proti gospe ter jo prične vleči vstran od garderobne omare. Ko varnostnik oceni, da možakarja ne bo uspel umiriti niti s fizično silo, uporabi proti njemu plinski razpršilec in ga vklene. Varnostnik vklenjenega možakarja nadzira do prihoda policije, ter mu kljub kričanju ne nudi pomoči z izpiranjem oči in obraza.

6.9.2 Službeni pes

Pravno podlago za uporabo službenega psa predstavljata 55. člen ZZasV-1 in 22. člen Pravilnika o izvajanju Zakona o zasebnem varovanju.

Tabela 13: Prikaz pravilnega postopka pri uporabi službenega psa

PRAVILEN POSTOPEK UPORABE SLUŽBENEGA PSA
– Službeni pes mora biti na vrvici z nadetim nagobčnikom in pod neposrednim nadzorom varnostnika, – varnostnik mora službenega psa med delom pravilno voditi in usmerjati, – ob zaznavi osebe mora varnostnik psa najprej umiriti in nato izvesti ustrezen ukrep zoper osebo v postopku, – na vljuden/umirjen način izreče odredbo in navodila osebi v postopku, – kadar se službeni pes uporablja z namenom zaznavanja snovi, je treba varovano območje najprej vizualno pregledati in zaznati mesta, kjer bi lahko nastale poškodbe, ter ga razdeliti na posamezne cone in izdelati načrt pregleda, – po potrebi varnostnik opozarja prisotne osebe, naj se umaknejo zaradi omogočanja nemotenega dela, – ob najdbi iskane snovi je treba psa zamotiti ter mu preprečiti stik s snovjo zaradi povzročitve nepotrebne materialne škode, – kraj najdbe se ustrezno zavaruje in se o tem obvesti policijo.

Vir: (Vačovnik, 2012)

Predvidene napake varnostnika pri uporabi službenega psa so lahko sledeče:

- varnostnik med delom ne vodi in usmerja službenega psa, ampak obratno,
- službeni pes ni na vrvici in nima nadetega nagobčnika,
- pes brez nadetega nagobčnika prisotno osebo na varovanem območju poškoduje, varnostnik ji ne nudi prve pomoči in ne obvešča policije,
- službeni pes s telesom neposredno deluje na zaznano osebo na varovanem območju, ker ga varnostnik ne uspe obvladati s fizično silo,
- varnostnik spodbuja službenega psa k agresivnosti zoper zaznano osebo, itd.

6.9.3 Nošenje in uporaba strelnega orožja

Pravna podlaga za nošenje in uporabo strelnega orožja so 56. člen ZZasV-1, 23. člen Pravilnika o izvajanju Zakona o zasebnem varovanju in Zakon o orožju.

Tabela 14: Prikaz pravilnega postopka pri uporabi strelnega orožja

PRAVILEN POSTOPEK UPORABE STRELNEGA OROŽJA
– Preden varnostnik uporabi strelno orožje, pravilno oceni stopnjo nevarnosti in ogrožanja, – odločno in glasno opozori napadalca na uporabo strelnega orožja in z opozorilnim strelom v varno smer, če to dopuščajo okoliščine, – strelno orožje uporabi tako, da ne ogroža druge osebe in da meri v napadalca v predele telesa, kjer nastanejo najmanjše posledice za življenje, če okoliščine to dopuščajo, – takoj nudi prvo pomoč poškodovani osebi in obvesti OKC, – o uporabi strelnega orožja takoj obvesti policijo in VNC ter napiše poročilo o dogodku in poročilo o uporabi ukrepa, – evidentira uporabe strelnega orožja.

Vir: (Vačovnik, 2012)

Predvidene napake varnostnika pri uporabi strelnega orožja so lahko sledeče:

- varnostnik poškodovanemu napadalcu ne nudi prve pomoči in mu ne zagotovi nujne medicinske pomoči,
- ne obvešča policije o uporabi strelnega orožja,
- napadalca ne opozori na uporabo strelnega orožja kljub temu, da okoliščine dopuščajo to možnost,
- zaradi neveščega ravnanja s strelnim orožjem poškoduje varovano osebo,
- strelnega orožja ne nosi v toku, ampak za pasom,
- strelno orožje nosi v toku z nabojem v cevi,
- ne evidentira uporabe strelnega orožja in ne obvešča policije ter VNC,
- strelno orožje uporabi kot obrambo zoper fizično silo (udarec v obraz) napadalca,
- s strelnim orožjem grozi osebi, ki ne upošteva pravil na varovanem območju,
- strelno orožje uporabi brez zakonske podlage.

Primer nepravilne izvedbe:

Varnostnik je na varovanem območju sredi parkirne hiše zasačil moška opravljati manjšo potrebo. Dogodek je pripeljal tako daleč, da jima je varnostnik preprečil odhod, uporabil fizično silo in strelno orožje (Spot, 2016).

7 ČLOVEKOVE PRAVICE IN TEMELJNE SVOBOŠČINE

Zgodovina človeške družbe je zgodovina zoper dominacijo in diskriminacijo ter zlorabo oblasti. Rezultat tega boja so človekove pravice in svoboščine kot ena najpomembnejših civilizacijskih pridobitev.

»V Republiki Sloveniji so človekove pravice varovane z ustavo in mednarodnimi konvencijami, ki jih je Republika Slovenija ratificirala« (Grilc, 2012).

Na področju zasebnega varovanja z izvajanjem nalog in ukrepov varnostno osebje posega v človekove pravice in temeljne svoboščine. Posledično lahko neustrezno ravnanje varnostnega osebja privede do kršitve človekovih pravic.

Najpogostejše kršitve človekovih pravic na področju zasebnega varovanja so:

- dostojanstvo človeka,
- pravica do življenja in telesne nedotakljivosti,
- svoboda gibanja (Grilc, 2012).

»Človekovo dostojanstvo je najpomembnejša človekova pravica, iz katere izhajajo vse druge temeljne pravice« (Hawthorne, 2011), in je tudi najpogosteje kršena pravica na področju zasebnega varovanja, saj je lahko posameznik, ki se znajde v postopku varnostnega osebja, podvržen poniževanju oziroma zasmehovanju, ki imata za posledico duševne bolečine – oseba v postopku se počuti ponižano, osramočeno, nespoštovano in brez lastne vrednosti, kar lahko privede do velikih travm.

8 SANKCIJE

Pri izvajanju nalog in ukrepov lahko različni dejavniki hitro privedejo do raznih napak, kršitev ali kaznivega dejanja varnostnega osebja. Zato ZZasV-1 opredeljuje tako kazenske določbe zoper varnostnika kot tudi varstvo pravic posameznika. Kazenska odgovornost pa je določena tudi v Kazenskem zakoniku (KZ-1 (Uradni list RS, 2012)).

Glede na težo kršitev varnostnega osebja se izvajajo naslednji postopki:

- disciplinski,
- kazenski in
- civilnopravni postopek.

Sankcije oziroma kazni v obravnavanih postopkih so lahko naslednje:

- opomin,
- odvzem službene izkaznice,
- izredna odpoved delovnega razmerja,
- globa oziroma denarna kazen, odškodnina in
- zapor (Udovič, 2016).

Varnostno osebje se mora predvsem zavedati dejstva, da so pri izvajanju nalog na področju zasebnega varovanja, tudi kadar gre za manjša kazniva dejanja, katerih povzročitelj je varnostnik, sankcije bistveno hujše, kot pa če bi bil povzročitelj oseba na varovanem območju.

Primer:
Varnostnik je v času izvajanja nalog na varovanem območju odtujil predmet manjše vrednosti. Na zahtevo prodajalke, ki ga je zalotila pri tatvini, je znesek naknadno plačal. Sankcija, ki je v tem primeru sledila, je bila izredna odpoved pogodbe o zaposlitvi (Sodna praksa – delovno pravo, 2014).

Če bi bila v navedenem primeru namesto varnostnika zalotena oseba – stranka –, bi verjetno na zahtevo prodajalke naknadno plačala izdelek in bi se mogoče postopek zaključil z opozorilom prodajalke stranki. V tem primeru bi bile posledice, da bi bila prodajalka v bodoče pozornejša na stranke, storilec pa bi se verjetno počutil osramočenega in ne bi več zahajal na ta bencinski servis. Vendar pa gre tukaj za varnostnika, ki je izvajal naloge na varovanem območju in je storil kaznivo dejanje – tatvino. Sankcije so še toliko bolj

utemeljene, saj bi kot varnostnik moral varovati premoženje, biti za vzgled družbi, dajati občutek varnosti, skrbeti za lasten ugled, ugled varnostnega osebja, podjetja in naročnika ter predvsem preprečevati kazniva dejanja.

8.1 Disciplinski postopek

Disciplinski postopek lahko delodajalec – imetnik licence – izvede zoper delavca – varnostnika – glede na težo kršitve in ga sankcionira v obliki opomina ali druge disciplinske sankcije (denarna kazen, odvzem določenih bonitet, itd.).

Varnostniku mora biti pri tem omogočen zagovor za kršitev ter vročena pisna obdolžitev in pri tem določena čas in kraj, kjer lahko ta poda svoj zagovor (Sodna praksa, 2016).

8.2 Kazenski postopek

Kadar varnostnik pri izvajanju nalog in ukrepov prekorači svoja pooblastila tako, da pri tem stori kaznivo dejanje, za katero se storilec preganja po uradni dolžnosti, se ga lahko kaznuje tudi z zaporno kaznijo.

Kaznivo dejanje, ki ga opredeljuje 16. člen Kazenskega zakonika (KZ-1-NPB4 (Uradni list RS, št. 50/2012)), v nadaljevanju KZ-1-NPB4, je protipravno ravnanje storilca, ki ga zaradi nujnega varstva pravnih vrednot določa zakon. Hkrati pa določa tudi znake kaznivega dejanja ter kazen za krivega storilca.

Kazenske sankcije za krivega storilca so določene v 3. členu KZ-1-NPB4 in so izražene v obliki kazni, opozorilnih sankcij in varnostnih ukrepov.

8.3 Civilnopravni postopek

Posamezniku, ki so mu bile v postopku, ki ga je izvajalo varnostno osebje, kršene osebnostne pravice, daje pravni red možnost, da uveljavlja in varuje svoje osebnostne pravice. Varstvo pravic posameznika se uveljavlja le na pobudo oškodovanca, kajti civilno pravo deluje na principu zasebnega interesa, v katerem je mogoče zahtevati odškodnino za nastale posledice (Pravnica.net, 2010).

Za sprožitev civilnopravnega postopka mora pobudo dati oškodovanec s civilno tožbo, na podlagi katere lahko zahteva odškodnino.

Za odškodninsko tožbo je zelo pomembno, da si oškodovanec – tožnik v postopku – zagotovi ustrezno pravno pomoč, s katero lahko doseže pravično denarno odškodnino za nastale posledice.

Z odškodninsko tožbo se začne pravdni postopek na sodišču, v katerem tožnik od sodišča zahteva, da ta toženca naloži plačilo denarne odškodnine. Običajno se pred odškodninsko tožbo na sodišču vršijo razni predhodni postopki oziroma določena pogajanja o višini odškodnine, kjer oškodovanec vloži odškodninski zahtevek na zavarovalnico ali ga pošlje povzročitelju škode (Mele, 2016).

9 VARSTVO PRAVIC POSAMEZNIKA

ZZasV-1 v 59. členu določa varstvo pravic posameznika, kar pomeni, da oseba, ki se znajde v postopku varnostnega osebja oziroma je bil nad njo ali njeno lastnino izveden ukrep, ima pravico do pritožbe pri imetniku licence, v kolikor smatra, da je varnostnik pri izvedbi ukrepa kršil njene pravice ali svoboščine oziroma je prekoračil svoja pooblastila.

Kadar oseba v postopku utrpi poškodbo, se ji povzroči škoda ali ji je bila drugače kršena pravica do zasebnosti zaradi dejavnosti zasebnega varovanja oziroma zaradi ukrepanja varnostnega osebja, ima pravico dejanje prijaviti policiji, ki bo nato glede na ugotovljena dejstva in okoliščine uporabljenega ukrepa presodila, ali gre za kaznivo dejanje ali prekršek. Nadaljnji postopek v primeru prekrška ali kaznivega dejanja, ki ga povzroči varnostnik pri izvajanju ukrepov, izvede policija, ki zoper kršitelja ukrepa ali pa ga na njen predlog prevzame v obravnavo drugi pristojni organ (MNZ, 2016).

V kolikor oseba v postopku zoper varnostnika poda tudi pritožbo imetniku licence, mora ta o obravnavani pritožbi in svojih ugotovitvah pritožnika seznaniti v roku 30 dni od datuma prejema pritožbe. Če se pritožnik z ugotovitvami imetnika licence ne strinja, lahko nadaljnji postopek ureja kot civilnopravno razmerje pred pristojnim sodiščem v primeru, da ne gre za prekršek ali kaznivo dejanje, ampak za spor (prav tam).

Kljub temu da je posamezniku, ki je podvržen nestrokovnemu ali nezakonitemu ukrepanju varnostnega osebja, dana možnost, da se pritoži in s tem doseže, da se varnostno osebje v takšnem primeru ustrezno sankcionira, večina tega ne naredi. Vzrok je v tem, da je večini delo varnostnika tuje; večina ne ve, kako in na kakšen način bi se naj izvajali ukrepi, posledično pa je še bolj tuje to, kakšne kršitve lahko nastopijo pri izvajanju nalog in ukrepov varnostnega osebja, ter v primeru, da prepozna kršitve, kako naj v takšnem primeru ukrepa.

10 SKLEP

Ukrepi in napake pri izvajanju nalog varnostnega osebja niso pomembni samo za osebo v postopku, varnostnika, ki je postopek izvajal, in družbo, v kateri je zaposlen, ampak vplivajo tudi na naročnika varnostne storitve in njegov ugled, ugled varnostnega osebja nasploh ter na javnost, ki izraža svoje mnenje v obliki odobravanja ali zgražanja nad delom varnostnega osebja, kar se kot posledica kaže v zmanjšanem ali povečanem občutku varnosti družbe ter odnosu med osebo v postopku in varnostnikom.

Imeti in dajati občutek varnosti je tako za varnostnika kot posameznika neprecenljiva vrednost družbe, ki se lahko nadgrajuje le pod določenimi pogoji z normativno ureditvijo. Zato je izrednega pomena, da se varnostno osebje zaveda svojega poslanstva ter da se svojega poslanstva zaveda tudi posameznik.

Poslanstvo varnostnika pomeni dajati občutek varnosti družbi in posamezniku v obliki varovanja življenja, dobrin in potreb ter odvračati razne nevarnosti in preprečevati škode, medtem ko je poslanstvo posameznika in družbe delati dobro, skrbeti za lastno in tujo varnost ter se dostojno obnašati in živeti po normativni ureditvi.

Od varnostnika, ki izpolnjuje svoje poslanstvo, se pričakuje profesionalnost in pri tem predvsem človeško ravnanje s sočlovekom. Od njega pa se pričakuje tudi, da bo čustveno nedovzeten za vsa negativna dejanja posameznika, ki so mu namenjena kot osebi s čustvi in varnostniku.

Statistični podatki glede na število izvedenih ukrepov varnostnega osebja v zadnjih petih letih in ukrepanja policije po ZZasV-1 zoper osebe, ki se ne ravnajo po ukrepu varnostnika ali mu preprečujejo izvedbo ukrepa, ter telesne poškodbe so zelo zaskrbljujoči, saj to pomeni, da posamezniki ne spoštujejo navodil na varovanem območju ter podcenjujejo delo varnostnika.

Podcenjevanje dela varnostnega osebja izvira predvsem iz prvotnega vtisa osebe, ki ima priložnost, da spozna delo varnostnika vizualno – varnostnik samo stoji in opazuje –, ne pozna pa ozadja njegovega dela, kar posledično privede do tega, da posameznik tudi podcenjuje varnostnika kot osebo, se nad njim znaša verbalno, mu grozi, se upira ukrepanju ali ga celo fizično napade.

Kadar je govora o napakah varnostnega osebja pri izvajanju nalog in ukrepov, bi bilo treba preučiti okoliščine, v katerih je bil ukrep izveden, in obe strani – varnostnika, ki je ukrep

izvajal, in osebo v postopku, da bi prišli do realnega zaključka glede posledic nepravilnega postopka. Pri tem pa igrajo zelo pomembno vlogo mediji, saj s svojimi izjavami in negativnim prikazom dela varnostnega osebja napeljujejo javnost na negativno mnenje o njem.

Profesionalnost ukrepanja varnostnika je tista vrlina, ki vključuje veliko dejavnikov. Varnostnik mora biti pri opravljanju svojih nalog vedno pripravljen na ekstremne razmere, nadzorovati mora lastna čustva in delati z zdravim razumom ter ostati predvsem človeški. Le na tak način bo deloval strokovno, zakonito, sorazmerno in humano. Vendar pa zelo težko ohranja razmerje med biti človeški in nadzorovati čustva, saj ga različni nepredvidljivi dogodki postavljajo iz dneva v dan na težko preizkušnjo.

Glede vzrokov za napake pri izvajanju nalog in ukrepov bi lahko varnostno osebje razdelili v dve skupini. V prvo, manjšo skupino spadajo tisti varnostniki, ki se ne zavedajo svojega poslanstva in pri katerih lahko pride do napak zaradi njihovega samovoljnega ravnanja, prekoračitev pooblastil in osebnega odziva kot posledice nezadovoljstva na delovnem mestu, nemotiviranosti, nezanimanja za dogajanje v okolju, strahu pred izvajanjem ukrepa, neznanja, premalo delovnih izkušenj in samozavesti, zaradi čustvenega stanja in želje po neizpostavljanju.

V drugo skupino pa sodijo tisti varnostniki, ki se zavedajo svojega poslanstva in pri katerih lahko pride do napak zaradi različnih dejavnikov, na katere nimajo vpliva in se kažejo v obliki preobremenjenosti dela zaradi premajhnega števila varnostnega osebja za izvajanje določenih nalog in neprimerne opreme. Najpogostejše napake varnostnega osebja se pojavljajo zaradi negativnega odnosa osebe ali skupine v postopku do varnostnika, kjer ta ni več sposoben obvladovati situacije, zaradi česar se običajen postopek spremeni v nevarnega; pri njem lahko kot posledice pričakujemo hude telesne poškodbe, izgubo življenja varnostnika ali osebe v postopku ali celo katastrofalne posledice za družbo.

Iz statistike podatkov je razvidno, da v zadnjih letih beležimo le malo ukrepov, kjer bi varnostniki kršili svoja pooblastila, zato lahko na koncu pričujočega dela trdimo, da je varnostno osebje zelo dobro usposobljeno, se zaveda svojih pooblastil in dolžnosti, je predano svojemu delu in zelo dobro motivirano kljub veliki odgovornosti in zahtevnosti dela, slabim delovnim pogojem in podcenjevanju poklica.

11 VIRI, LITERATURA

Čas, T. (1995). *Zasebno varovanje in pooblastila varnostnikov.* Radlje ob Dravi: Atelje Kresnik.

Grilc, B. (januar 2012). Človekove pravice in temeljne svoboščine (učno gradivo). Maribor.

Grilc, B. (februar 2014). Sodelovanje z drugimi varnostnimi organi (učno gradivo). Jesenice.

Hawthorne, L. (2011). *Studia universitatis Babes-Bolyai Jurisprudentia.* Pridobljeno iz Human Dignity: http://www.duhaime.org/LegalDictionary/H/HumanDignity.aspx

Igličar, A. (1996, str. 254). *Teme iz sociologije prava.* Ljubljana: ČZ Uradni list.

Jarc, S. (2016). *Ukrepi policije po ZZasV-1 zoper osebe 2011-2015.* Ljubljana.

Jarc, S. (januar 2016). Ukrepi varnostnega osebja (učno gradivo). Ljubljana.

KZ-1 (Uradni list RS, š. (29. junij 2012). Kazenski zakonik (KZ-1-UPB2) (uradno prečiščeno besedilo), Stran 5111. Ljubljana.

KZ-1-NPB4 (Uradni list RS, št. 50/2012). (29. junij 2012). *Kazenski zakonik.* Pridobljeno iz https://zakonodaja.com/zakon/kz-1/16-clen-kaznivo-dejanje

Majcen, M. (2009). *Management kompetenc.* Ljubljana: GV Založba.

Meier, K. (1996). Zasebno varovanje - seminar Varnost Maribor d.d. Maribor.

Mele, P. (30. avgust 2016). *http://www.odvetnik-mele.si/tozba.*

MNZ. (01. avgust 2016). *Uporabniki in naročniki storitev zasebnega varovanja.* Pridobljeno iz http://www.mnz.gov.si/si/mnz_za_vas/zasebno_varovanje_detektivi/zasebno_varovanje/uporabniki_in_narocniki_storitev_zasebnega_varovanja/

Pečar, J. (1992). *Institucionalizirano nedržavno nadzorstvo (str.257 - 261).* Radovljica: Didakta.

Perklič, B. (oktober 2015). Taktika osebnega varovanja (učno gradivo). Maribor.

Peterka, J. (november 2015). Načrtovanje varovanja oseb. Maribor.

Pravilnik o izvajanju Zakona o zasebnem varovanju (Uradni list RS, št. 100/11). (2011). Pridobljeno iz http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV10825

Pravnica.net. (februar 2010). *Civilno pravo.* Pridobljeno iz http://www.pravnica.net/literatura/n/2010/02/.../skripta%C2%ADza%C2%ADcivilno%C2%ADpravo%C2%AD1.doc

Savski, S. (oktober 2015). Zasebno varnostni menedžment in postopki ter metode nadzora (učno gradivo). Ljubljana.

Sodna praksa . (30. avgust 2016). *DELOVNO PRAVO - disciplinska odgovornost*. Pridobljeno iz http://www.delovno-pravo.si/pogodba-o-zaposlitvi/disciplinska-odgovornost

Sodna praksa. (30. avgust 2016). *DELOVNO PRAVO – disciplinska odgovornost*. Pridobljeno iz http://www.delovno-pravo.si/pogodba-o-zaposlitvi/disciplinska-odgovornost

Spot, E. (13. julij 2016). http://enspot.net/sokantno/ArtMID/483/ArticleID/1720/.

Udovič, B. (2016). Ukrepi varnostnika - seminar Varnost Maribor d.d. Maribor.

Ustava Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121, 140, 143, 47/13 – UZ148 in 47/13 – UZ90, 97, 99). (01. julij 2016). Pridobljeno iz http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=USTA1

Vačovnik, M. (2012). Katalog postopkov izvajanja ukrepov in uporabe drugih sredstev v zasebnem varovanju - predlog ZRSZV.

Višje delovno in socialno sodišče. (05. februar 2014). *Sodna praksa - delovno pravo.* Pridobljeno iz http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2012032113063230&database%5bSOVS%5d=SOVS&database%5bIESP%5d=IESP&database%5bVDSS%5d=VDSS&database%5bUPRS%5d=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2012032113063230

Višje delovno in socialno sodišče. (05. februar 2014). *Sodna praksa – delovno pravo.* Pridobljeno iz http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2012032113063230&database%5bSOVS%5d=SOVS&database%5bIESP%5d=IESP&database%5bVDSS%5d=VDSS&database%5bUPRS%5d=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2012032113063230

Zakon o zasebnem varovanju – ZZasV. (18. december 2003). *Uradni list RS, št. 126/2003.* Pridobljeno iz http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisaSodnaPraksa?id=ZAKO3623

Zakon o zasebnem varovanju – ZZasV-1. (11. marec 2011). *Uradni list RS, št. 17/2011*. Pridobljeno iz http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO5760

Zakon o zasebnem varovanju in o obveznem organiziranju službe varovanja – ZZVO. (10. julij 1994). *Zakon o zasebnem varovanju in o obveznem organiziranju službe varovanja (Uradni list RS, št. 32/1994).* Pridobljeno iz https://www.uradni-list.si/1/content?id=69282

ZRSZV. (24. marec 2016). Zbornica za razvoj slovenskega zasebnega varovanja - Poročilo o ukrepih varnostnega osebja (Slak Branko). Ljubljana.

ZRSZV, 2012. (09. avgust 2016). *Etični kodeks zasebnega varovanja.* Pridobljeno iz http://www.zrszv.si/images/ETI%C4%8CNI%20KODEKS.pdf